

Foia enciclopedică literară lunară.

ADMINISTRAȚIUNEA:
ȘOIMUȘ (POSTA: NAGY-SAJÓ).

ABONAMENTUL:
PE AN 3 FL. (7.50 FRANCI).

REDAȚIUNEA:
RETTEG (RETEAG).

IUBIREA MEA.

*Ideal din altă lume, sfânt izvor de fericire,
Stéua vieții mele triste, chip sublim și ângeresc,
Cătră tin'e-nalt adese obosita mea gândire
Când în rugăciuni doișe îți șoptesc că te iubesc!*

*Și de lacrămile grele curg pe fața-mi ofelită,
Și de chinul îmi sdrobesce pieptul trist și pustiit,
Și de négra disperare cuib în inima-mi sdrobotă
Iși formeză, și mormântul mi-l doresc neconținut;*

*În genunchi mă pun atunci și privesc cu dor spre Tine
Și te rog să-mi ștergi durerea, chinul greu întunecat,
Să-ți reversi a Ta iubire'nbelșugată preste mine,
Căci iubirea Ta-i balsamul unui suflet sbuciumat.*

*O! răvarsă dar spre mine, blânda, calda Ta iubire,
Pre cărarea colțurósă a nebunei tinereți,
Mă păzesce de necasuri, mă condu la fericire,
Scut iubirea Ta se-mi fie-n cursul astei triste vieți!*

*Pentru ce nu am putere se-Ți descriu a Ta frumșetă;
De ce n'am mai multe inimă se primesc iubirea Ta,
Când eu ved, că tu pre mine cu ce tainică blândeță
Mă iubesci și vrei repaus vieți sbuciumate-am dá?!*

*Sciți voi cine e Fecióra ce-o ador așa ferbinte
Și de-acăreia iubire inseteză peptul meu,
Cătră care-nalt adese rugăciuni doișe sfinte?
Este Maica-Preacurată ce-a născut pre Dumneđeu!*

Emilian.

ANDREIU MUREȘIANU.

Din acest colț de țară, de unde apare revista noastră, au eșit câți-va fruntași ai némului nostru, cari sunt demni de a fi cunoscuți de totă suflarea românescă. Unul din aceștia a fost și poetul Andrei Mureșianu, a cărui portret și casă natală ilustrează paginile acestei reviste.

Andrei Mureșianu s'a născut în 16 Novembre 1816 în orașul Bistrița în Transilvania din părinți libertini: Teodor și Eftimia. Tatăl său Teodor a fost de profesiune morariu pentru scórță de argăsit. Familia Mureșiană este de origine din Maramureș, légănul Dragoșidilor, ea era dintre familiile nobile. Patru frați veniră în vechime din Maramureș și se aședară în părțile nordice ale Ardealului: Rebrîșóra, Nimigea, Feleaca și Ienciu de pe Câmpie, de unde descendenții lor s'au rămurit preste tóte ținuturile acele.

Geniul lui Andrei Mureșian se arătă de timpuriu în fruntea lui cea înaltă... În primii ani ai copilăriei sale neexistând școlă română, un grănițar din Valea Rocnei, Dănilă Dobaș, îi suplini locul de magistru. Andrei frecuentă apoi școlile normale locale; ér studiile gimnasiale le absolvî în gimnasiul P. P. Piaristilor din Bistrița, unde talentele lui cele eminente și purtarea lui cea esemplară îi câștigă iubirea magistrilor săi întru atâta, încât între grafii și baroni purta primatul în școlă, secerând necurmat calcule de eminentă.

La consiliul moșului său și al protopopului Maior din Bistrița a mers la Blaj, unde absolvî studiile filosofice, precum și cursul teologic cu distincțiune, secerând onorile cele mai alese între confrății săi de litere.

Abia eși din teologie în anul 1838, și în lipsa cea mare, ce se afla pe atunci în Brașov de ómenî învățați, cari punând umêrul unii cu alții se propage sciința și cultura între fii națiunii române, fû în același an chiebat de cătră neguțătorii români ca învățătoriu la școlă capelei din cetate, de unde, după ce dovedi hărnicia sa, desvoltând o energică activitate, fu chiebat în anul 1839 în calitate de profesor la gimnasiul rom.-cat. din Brașov, unde punând umêr la umêr cu vêrul său, profesorul de acolo, se pótă servi nunumai statului și omenirei, ci totdeodată și națiunii sale, ai cărei fii din părțile acestea numai acolo aveau refugiu de desvoltare și creștere în cultura mai înaltă.

În intervalul acesta, ca colaborator la »Gazeta de Transilvania« eși și în public cu poeziile și lucrările sale începând încă de pe la anul 1839—40. Ca proferor gim-

nasial seceră necurmat mulțămirea și lauda superiorilor, precum și recunoscința discipulilor și a părinților lor, dovedind și pe terenul acesta o rară capacitate.

La anul 1850 susținând concursul pentru translator ces. reg. guv., fu numit translator și redactor al fôiei legilor provinciale la guvernul transilvan în Sibiiu, cu caracter și rang de c. r. concipist guvernial, în care calitate cum s'a purtat, martore sunt arhivele guvernului c. r., martore suspinele alinate ale multor foști asupriți și de el ajutați, martoră junimea studiósă, pe care o conducea cu sfatul și ajutorul său. Nicî în timpul acesta nu și-a părăsit laureatul poet lira sa; paginile »Fôiei pentru minte, inimă și literatură« încă sunt martore doveditoare de geniul său poetic și de fructifera sa activitate literară din acest timp, când scria sub numele anonim de »Eremitul din Carpați.« Cumcă nu-și părăsi lira nici după acesta vor mărturisî și alte fêturî ale ingeniului său, cari vor eși la lumină. Ce a fost Mureșianu ca literator și

naționalist mărturisescă națiunea, care i-a supt simțirile și i-a mărit scrierile.

Încă pe la anul 1842 a dat la lumină unul dintre cele mai necesare opurî pentru buna creștere în cercul familiei sub titlul »Icóna creșterei«, din care a împărțit gratis la ambele regimente de români câte 100 esemplarie.

La anul 1862, la necurmatele provocări din partea celor mai renumiți bărbați ai națiunii nóstre, și-a dat la

lumină primul tom al poeziilor sale, pre care națiunea le păstrează ca un suvenir și odor, decât care altul în felul său nu mai are. Și »Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român« și-a ținut de sântă datorință a încunună cu un premiu opul poetului.

În anii ultimî ai scumpei sale vieți își mai supuse umerii și la un gigantic op, traducend aprópe la 50 de cóle din analele lui Tacitus, pe cari viitoriul le va scóte la lumină. Până a nu finî deplin această lucrare cădù în o bólă de iritațiune acută a nervilor, din care causă adeseorî își perdea firul discursului, fără însă a-și fi pierdut vre-odată din inimă multa îngrijire pentru fericirea națiunii sale, de care și în visurî se ocupa, care apoi mai nutrită de multe alte neajunse, vătămătoare supărări și îngrijiri de viitor, își tot înainta caprițiile sale, până când în 12/24 Octobre 1863 la 10 óre din nópte îi curmă firul vieții spre doliul cel mai mare al națiunii și al familiei sale.

Dintre multele lucrări spirituale în prosă și poezie ale lui Andrei Mureșianu, aceea care i-a făcut numele

(Casa natală alui Andrei Mureșianu.)

neperitor pentru veciă, este frumosul marș național »Deșteptă-te Române« scris la 1848, care e cântat de toți Românii de pretutindenea, la toate ocaziunile solemne și care, de fie-care Român e știut și deplin cunoscut. Nu mai puțin frumoasă și semnificativă e din poeziile lui următoarea poezie :

Dorul meu.

*Ca om ce sunt în lume,
Avere-aș și eu un dor;
Nu însă după nume,
Deșert și trecător;*

*Nu după rang și stare,
Mărire și plăceri,
Ce-n asta lume mare
Albesc atâtea peri;*

*Nu după cruci și stele,
Ce adorm suflete vii,
Și trag suspinuri grele,
Ca plânsul la copil.*

*Ca soroarele deseri,
Mă plec spre așternut,
Căci dulcea-mi primăveră
De mult o-am petrecut.*

*Gusta'am și dulceta,
Beu'am și venin,
Căci este în viață,
Sunt norii și senin.*

*Vădu'am scene rare
Trecând în giurul meu,
Popore'n apăsare,
Frângându-și jugul greu;*

*Precum un râu, o vale,
Din alvie-și eșind,
Dărimă tot ce'n cale
Intimpină curgând;*

*Așa vădui popore
Cu sânge iritat,
Că taie în furóre
Pe drept și pe culpat.*

*În urmă-și vin în fire
Din lupta ce-au cercat,
Ma, fierul cel subțire
Acum s'a îngroșat.*

*Vădui bărbați cu nume,
Ca trestia de vânt,
Trântiți în larga lume,
Cu capul la pământ;*

*Cercând acum scăpare
În spirit și'n idei,
De cari, în altă stare
Rideau, sermanți de ei!*

*Vădu'am câte, toate,
Ma, toate sunt nimic,
Căci lumea nu se poate
Mișca, prin un pitic.*

*Dorire-aș după morțe
Să-nviu la dăci de ani;
Și atunci să ved ce sorțe
Au frații mei Români!*

(Andrei Mureșianu).

Formându-ne despre Andrei Mureșianu o idee lămurită, știind cu cât zel și iubire a lucrat el pentru ne-mul nostru, suntem în drept a ne întreba: ce am făcut noi pentru eternizarea scumpului lui nume? I-am ridicat doră vr'un monument potrivit? Am ridicat doră vre-un institut, care să-i poarte numele pe vecie? Am înființat doră vre-un fond de stipendii, care să-i eternizeze numele?

— Nu, și ărași nu! Nimic nu am făcut din celea, ce datorii eram se facem pentru eternizarea scumpului său nume. Și nefăcând nemica, ne-am arătat nerecunoscători, nemulțămitori față de acela ce ne striga: »Deșteptă-te Române din somnul cel de morțe!« Er nemulțămirea e un păcat.

Ne aducem aminte, că mai acu-s 12—15 ani era vorba de monumentul acestui poet iubit al nostru. De mult însă nu se mai aude nimic de acel monument, cel puțin noi nu știm. Înființând »Revista Ilustrată« ne-am luat sarcina de a aduce în colonele ei tributul de recunoștință față cu scumpii noștri repotați, reprezentându-le portretele și biografiile, ca să se înprospeteze în memoria generațiilor mai tinere. Însă pentru un bărbat ca An-

drei Mureșian numai atâtea e prea puțin. Ne-am propus dară a face după putință cât de cât mai mulțor pentru acest scop, și adevărat a înființa un fond de premii, care să poarte numele »Andrei Mureșianu« și din procentele căruia să se distribuie în fie-care an la 16 Noiembrie câte un premiu între tinerii noștri, cari cultivă poezia. Inceputul l'a și făcut editorul și redactorul acestei reviste punând spre acest scop la o bancă de a noastră 40 corone. Pe cine îl trage inima ca să mai contribuie la acest fond, facă bine a o descoperi acesta publice în Revista Ilustrată său în altă foie, er la veră în Beiuș, la adunarea generală a Asociațiunii, binevoescă a aduce în faptă sumele promise și a le concrede acelei corporațiunii morale, care manipulează și fundațiunile lui Avram Iancu, George Barițiu și a altor bărbați demni ai națiunii noastre.

Cine crede doră, că pe altă cale s'ar pute mai bine eterniza numele celor mai vrednici înaintași ai noștri, facă bine a o descoperi; din parte-ne credem, că fundațiunile pui sunt cele mai potrivite pentru acest scop.

I. P. R.

Cântecul Nibelungilor.

Mulți am auzit despre *Cântecul Nibelungilor*. Cea mai mare parte a lunei literate române, a cetit poate și a apreciat acest product al spiritului german din seclul al XII-lea d. Chr. Nu se poate trece însă cu vederea, că sunt mulți, cari nu au cunoscintă decât numai în parte despre cuprinsul său conținutul acestui epos, unicul poate ce esprime caracterul acelu timp eroic-teutonic său de rassă germanică?

Și fiindcă până astăzi cântecul Nibelungilor este privit ca o epopee națională propriă poporului, în al cărui sîn și țără s'a format, — acest product și cântec nu a putut să facă excepțiune dela regula fundamentală, căreia sunt supuse toate poemele epice său eroice, pline de aventuri și pasiuni dramatice. El s'a format pre basa tradițiunei și a basmului. Chiar pentru acesta cântecul Nibelungilor este primul și cel mai principal epos național între productele naționale ale spiritului german, în acesta categoriă. Formeză drept aceea acest cântec o poemă eroică germână din seclul XII în 38 cânturi său scene aventuriöse.

Conținutul acestei poeme în trăsurile generale este :

I.

În Țera de jos, *Niederlandia* — la orașul *Xanten* locuia odată un rege puternic, *Sigmund* cu Regina sa puternică *Siegelinda*. Dice că ei au avut un fiu, *Siegfried*, bogat de spirit și frumsetă, tare la trup și tare la inimă, așa cât nu-i aflai părechia în lume, când te uitai la el, decât poate numai în vechiul *Alcibiade*, despre care diceau Grecii: *Natura s'a nisuit să arete față de densusul totul, ce poate ea când vré. . . .* Așa era și *Siegfried*.

Și dice, că la acest băiat, ca la toți năsdraveni, îi ardea inima să se ducă să vedă lumea, să-și probeze puterea și curajul.

În o zi își ia rămas bun dela palatul regesc și se duce, . . merge și merge de-alungul *Renului*. După multă călătoria ajunge la o colibă în o pustietate și în colibă era un faur, care lucra la fer totă ziua și nu avea nici o calfă. *Siegfried* se și oferesce a-și dá brațele sale bune de lucru în servițul măiestrului. Și — dice, că odată cum lucrau ei în făuriă, *Siegfried* și-a scăpat mâna cu barosul prea tare pe ileu și bietul ileu s'a cufundat în pământ de șapte stinjină. Acum s'a luat și măiestrul pre gânduri! Ca să scape bietul faur de acesta calfă incomodă dice, că dimineța l'a trimis în un loc smidos, unde avea să facă cărbuni; dar faurului nu-i era atâta de cărbuni, mai tare îi era, ca să-l mance bala de bălaur, ce se ținea în acel loc, unde nu se vede numai în ceri și în pământ. *Siegfried* ajuns acolo omoră Bălaurul, îl pune pre mägla de cărbuni, ce-i pregătise și-l arde așa de tare, cât tot se topesce, ér în unsorea și-n sângele bălaurului se dá *Siegfried* și se scaldă și se veđi minune! Când a eșit din scaldătorea de bălaur, întreg corpul său era obdus, era acoperit cu o pele cornosă, pre carea nu o poate prinde săgétă ori glonț. Numai între umeri i-a rămas puțin loc, ca la *Achille* în călcăi, fiindcă în timpul când s'a scaldat, pre locul acela a picat o frunză de tei și așa unsorea bălaurului nu a putut să pătrundă în acel loc. . . .

Când se apropia sfântul sóre se sfințescă și *Siegfried* se apropia acasă la faur, însă ușa era închisă; ér el sdrosesce ușa, intră în lăuntru și omoră pre faur. Și se dá apoi și aprinde un foc în făuriă, și-și făuresce o lance năsdravenă, ca și *Đeul Vulcan*, și ia drumul în lume.

După mai multe aventuri ajunge în țera Nibelungilor. Nibelungii erau un popor, numit după țera în carea locuiau *Nebellande*; i. e. țera negurosă său lumea de jos, iadul. Cu toate acestea țera Nibelungilor a fost, după tradițiune, *Norvegia* de ađi. Aci, dice că a aflat pre doi copii de rege certându-se, căci nu-și poteau

împărți avuția rămasă de tatăl lor. Acești fi se numeau: unul *Nibelung* și unul *Schilbung*. Avuția său tesaurul lor era ascuns în o pesceră și era pus sub paza fiorosului *Zwerg Alberich*, adecă sub paza regelui urieșilor, căci *Zwergii* erau un popor uriaș. Când *Siegfried* ajunge aci, feciorii de rege îl și rógă să le împartă în părți egale averea și ca plată îi dede anticipative renumita spadă *Balmung*. Dar neplăcându-le părțile și împărțirea, frații se răscolă asupra lui cu 12 urieși; el învinge însă și pre urieși și pre frați. Nu i rămâne, decât ca să repună pre fiorosul *Alberich*, cu care a avut o luptă grea și lungă până ce a putut să-i smulgă haina miraculosă — cum dice poporul român în povestile sale, *sumanul*, numit în poemă *Tarnkappe*, posibil dela vechiul cuvânt german *tarnan* = a ascunde, căci acesta haină avea puterea miraculosă, ca în decursul luptei se facă pre luptător nevedut și totodată să-i dé și puterea alor 12 ómeni din cei mai tari. — Smulgându-i această haină, ușor l'a potut învinge. Însă nu-l ucise, căci *Alberich* jurându-i credință și învoindu-se a păđi și mai departe comóra pre séma lui *Siegfried*, îl lasă în pace și el cu *Tarnkappa* se departă și se întorce acasă la părinții săi, pre cari de mult nu-i veduse. După aeeste aventuri petrecute, *Siegfried* întors acasă, s'a bucurat o bucată de timp la vatra părintescă, cu părinții săi.

Odată însă, i-a venit vestea frumoșei *Chriemhilde*, fca Regelui din țera *Burgunđilor*, deja repausat și carea trăia la fratele său *Gunther* în *Wormatia-Worms*, lângă *Ren*. Auzind el de frumseta acestei *Dine* de lângă *Ren*, își propuse să o pețescă și numai decât și pornesce cu 12 cavaleri la *Wormatia*. Regele *Gunther*, fratele *Chriemhildei*, era încunjurat de o elită din cei mai de frunte ómeni din țără, ca *Hagen* om pre cât de voinic, pre atât de viclean și întrepid, — de cântărețul *Volker*, de *Dankwart*, fratele lui *Hagen* și de *Ortwein* nepotul său, precum și de frații săi *Gernot* și *Giselher*. Ajunși în *Wormatia*, la consiliul și părerea lui *Hagen*, *Siegfried* și cu suita sa au fost lăsați să între la regele *Gunther*, care îi primi și ospetă splendid.

Un an încheiat petrece *Siegfried* la curtea din *Wormatia*, fără ca să vedă pre grațiosa și fermecătorea *Chriemhildă*; când étă că erumpe un resbél contra *Danilor* și *Saxonilor*. *Siegfried* își oferesce brațul și puterea și se gată a merge și conmită cu și pentru *Gunther*. Învinge cu bravură pre ambi *Regi Lüdiger* și *Lüdegast*, pre cari îi aduce prinsoneri la curtea burgundică. O serbare trofeică se arangeză, la carea *Siegfried* pentru prima dată a putut salutá pre *Dina* dorită, *Chriemhilda*, și a putut dá față cu dênsa.

După puțin timp sosi veste și lui *Gunther* despre adorata principesă din *Iselandia* — *Islandia* de ađi — cu numele *Brunhilda*. I-a fost mers fama despre frumseta și puterea său forța ei corporală. În frumsetă neîntrecută, în luptă neînvinșă. Așa era *Brunhilda*. Dice, că ea a pus premiu chiar inima ei aceluia, ce o va puté învinge în luptă cavalerescă — duel —; din contră cutezătorul se-și perdă capul! . . .

Mulți eroi încercând un atare lucru și-au lăsat capul la dênsa.

Cu toate acestea condițiunii grele și periculöse, regele *Gunther* își propune a o peți, dar a luat cu sine și pre amicul dela curtea sa, pre *Siegfried* cornosul. Ca rêsplată, dacă cumva vor mai sosi acasă înderept, i promite pre *Chriemhilda*, ce era condițiunea pusă de *Siegfried* pentru plecarea și ajutoriul său la și încontra *Brunhildei*. După 12 zile de călătoria pre mare, *Gunther* și *Siegfried*, precum și *Hagen* și *Dankwart*, ajung la *Iselandia*. La so-sire, *Siegfried* jócă rolul de serv alui *Gunther*, că după cum dice *Siegfried* în poemă: »Frumoșă *Brunhilda* numai spre tine să privescă și nu spre mine!« . . . Cu toate acestea la intrare, feea din țera ométului a privit mai întâi spre *Siegfried*, pre care'l cunoscea,

ér Siegfried dându-se de servul lui Gunther, a declinat dela sine acea onóre și spunându-i scopul lui Gunther, Brunhilda fără hesitare se prepară de luptă.

O! vai mie, pre acésta femeia nici Satana nu o póte învinge, de ce nu am ședut acasă? — Est mod esclamá Gunther, când a vechut pre patru bărbați aducându-i scutul Brunhildei și pre trei bărbați aducând lancea cea mare, ér pre 12 bărbați aducându-i buzduganul. — *Vom căpétá aici mórte în loc de mirésá, se depunem mai bine armele!* esclamá Hagen. Dar cu atât mai tare îi lua Brunhilda în batjocură.

Sé începe totuși lupta. Mai nainte însă Siegfried dispărușe dela acest loc; sé întorce totuși cu Tarnkapa, sé vèrà de grabă lângă Gunther și prinđându-l de mână i șoptesce: »Mě voiú luptá eu în mod nevechut lângă și pentru tine, adă-mi mie armătura și te prefă ca și cum tu te-ai luptá!« . . .

Sé începe lupta. Brunhilda aruncă săgéta și schintei es din scutul lui Siegfried (Gunther), cât acestuia începú de gróză sé-iasă sângele pe gură. Dar iute se reculege, aruncă săgéta cu atâta forță, încât scutul Chriemhildei a luat foc întocmai ca gorunul lovit de fulger — și ea galbenă ca ceara sé îndoiesce ca o nuia de alun și atinge cu fruntea pământul. — Imbărbătându-se éráși, prinde buzduganul și-l aruncă 12 mile înainte (în orig. orgii). Iute apucă Siegfried buzduganul și-l aruncă mai departe cu 12 mile înainte și cu Gunther sub suoră ajunge, mai tare de ținta, unde trebuiau se ajungă, emulanții, Gunther și Chriemhilda.

Așa se fini lupta, care a costat mâna și inima Brunhildei. Gunther a și pornit cu dēnsa acasă la Wormația din preună cu ceialalți. — Ajunși acasă, au făcut o nuntă cum nu se face numai la feciori de împérați și la fete de Dine.

Dela acest loc al poemei, trebuie sé privim ca sigilatá mórtea și sórtea lui Siegfried și a Burgunđilor, cari dela Siegfried, precum vom vedé, și-au căpétat numirea de *Nibelunđi*.

II.

După ce Siegfried cu Chriemhilda, care a devenit acum muierea sa, a mai petrecut câțva timp la Wormația, la Gunther și Brunhilda, — în urmă sé întorse cu muierea sa acasă la Xantea, unde obținú dela bētrânul său tatá regnul și coróna.

După đece ani de đile, fiind Siegfried învitat de cătră Gunther și mai cu sémă la insistința Brunhildei ca sé vină la Wormația, — ei veniră, — ma aduseră și pre bētrânul Siegmund cu ei, precum și pre mai mulți eroi din ținutul Nibelunđilor.

Se înscenéză mari serbări și se fac mari ospete în onórea óspeților veniți, se încep jocuri naționale și deprinderi gimnastice, precum odinióră făceau Grecii anticí în onórea celor străini (óspeți) și Reginele, Chriemhilda și Brunhilda își desfătau privirea la vederea lor. Dar écă deodată đina Iride, aruncă mērul de cērtă între acelea dóue femei de frunte. Chriemhilda laudă virtuțile și tária bărbatului său, ér Brunhilda nu rămâne dătóre cu laudele, ce le aduce bărbatului ei, lui Gunther. După multă mánărăime de gură, Brunhilda iritată, aruncă Chriemhildei, că orí cât va laudá pre Siegfried, el tot numai un om de serviț rămâne, precum deja a fost mai nainte bărbatului său.

Ah! câte invitări la neamuri, la amici, nu ne-au costat de multe orí vieța, numele, onórea și averea. »Timeo Danaos!« Cercetați istoria timpurilor și romanele familiare și veți aflá. A fost și acésta invitare egală întru tóte cu invitarea lui Aman din Bibliá de cătră Regina Esthera . . . .

O vorbă ca o sută, strigă Brunhilda, bărbatul tău a fost și este nóuē supus.

O vorbă ca o sută — replică cu emfasă și patos Chriemhilda, eu nu sunt femeia unui servitor, ci sunt *Regina unui Rege!* Și în astá sérá îți voiú arétá, când vom merge la vecernă (rugă de sérá, vespertină-ínsérat), cumcă eu am sé șed și sé pășesc înaintea ta în S-ta mánăstire! . . .

Și se despărțiră femeile cu mânia — femeiescă.

De cătră sérá amēndouē crăiesele se gatá cu haine de aur sé mērgă la biserică. Brunhilda, đice că a ajuns mai de grabă până la biserică și ea sé pune și așteptá pre Chriemhilda, sé vină și sé vedă decă va păși în un scaun mai nainte ca ea?! . . . . Écă numai că vine și Chriemhilda. *Stăi locului!* — îi strigă Brunhilda. „Tu mă faci sé-ți spun aici în ușa casei lui D-đeu, ce nu ai vré nici sé auđi și nici sé scí?!“ — Íi strigă Chriemhilda înfuriată: — „ai vré tu sé auđi și sé scí, că nu bărbatul tău Gunther, ci Siegfried al meu s'a luptat cu tine, te-a învins și te-a făcut mirésa lui Gunther?!“ . . .

A fost destul atâta, ca Brunhilda sé și pérđá simțirile! . . .

Ruga se finesce. Înaintea bisericei cērtá sé începe din nou; Brunhilda cere dela Chriemhilda esplicațiuni serióse. În urmă apar bărbații lor, cărora cu multă trudă le-a succes sé le împace.

Ci cangrena certeii era nesanaveră, ca la tóte femeile, mai cu sémă de rang înalt, vătēmate în ambițiune. Esemple: Elisabeta cu Maria Stuart, Catarina cu Olga Paluchin. — Din cērtá alor dóue femei, de câte orí nu au erupt chiar resbele, ce au costat sânge și bani.

Dar cangrena certeii și ureii era necuraveră. Brunhilda nemângăiată își spune necasul teribilului șerpe Hagen, descrie disputele avute cu Chriemhilda și în fine e de părere, că orí Siegfried, rivalul în *virtute et potestate* al bărbatului său, orí ea trebuie sé móră. Unul din doi — și din doi unul! . . . Hagen îi este omul și unélta aflată. Lucruri rele le faci și producí prin ómeni réi. El se apucă și înscenéză o conjurațiune secretă ca tóte conjurațiunile în contra lui Siegfried, în care atrage pre mai mulți Burgunđi, chiar și pre Gunther, cumnatul lui Siegfried. Da, căci omul réu și blăstemat e și cu noroc! . . .

Vicleanul Hagen, ca sé póta repune pre Siegfried, a voit mai întâiú sé afe, că în care parte a trupului lui Siegfried este locul vulnerabil? Spre care scop a lăsat sé se lătēscă în țeră vestea unui resbel, la care a știut el, că Siegfried ca un erou-atlet încă va luá parte.

Hagen sé preface a-și luá adio dela Chriemhilda, carea cu lacrimile în ochi il rógă, sé aibă grijă de Siegfried și apoi érá nu cumva în toiul luptei se săgete în Siegfried?! Ér Hagen cu inima veselă de reușita planului său, o sfātuiesce sé-i facă o cruce pre cămeșa lui Siegfried, chiar în dreptul acela, unde a cađut frunđa de teiú pre trupul său și care loc a rēmas de-l póte prinde săgéta, — ca veđi Dómne, Hagen sél póta apēra în locul acela?!

Ci nu se duce nimenea la nici o bătăie, căci bătăie nu era; — ca înșelăciunea sé nu apară așa viuă, resbelul s'a schimbat în vēnătóre.

Vēnătóreá sé finesce. În urmă vēnătorii neavēnd apă, Hagen vicleanul, le descopere în apropiere un isvor, la care mergēnd și bēnd Gunther și alții mai întâiú, — în fine sé plécă sé bé și Siegfried, ér Hagen apucându-i săgéta lui cea năsdrevenă, o aruncă cu putere în locul însēmnat cu cruce și săgéta sbóră și sé afundă prin crucea cămeșii făcută de Chriemhilda în trupul cel voinic alui Siegfried cornosul.

Siegfried móre și murind le strigá: »O! voi ucigași ticăloși, — acésta faptá rușinósă în etern va fi o pată de rușine pe numele și genul vostru!«

Siegfried sé aduce în oraș mort pe scutul său, ér cadavrul lui sé aședă în pragul casei Chriemhildei și acésta din dispusețiunea lui Hagen și Brunhildei, ca cu atâta rēsbunarea sé fie mai dulce pentru una și mai amară pentru alta.

Nibelunđii veniți cu Siegfried la Wormația, erau gata a-i rēsbuná mórtea lui, însă Chriemhilda îi reține, căci óra rēsbunării era încă departe, departe. — — —

În cele din urmă, cadavrul repausatului Rege Siegfried sé espune în Mánăstire și vėduva Chriemhilda așteptá acum așa numitul: *Bahrrecht*, Dreptul Sicriului, ce era în evul mēdiu o descoperire divină, o ordaliă, prin care uciđetoriul când atinge cada-

vrul, ranele începeau se sângereze. Acest ordaliu a fost practisat și de Evreii talmudului în timpul trecut mai cu seamă în Polonia și Rusia, ce consta în aceea, că cine și care era adevăratul ucideător, când da mâna cu mortul, îl ținea mortul de mână și acesta judecată alui Iehova, se numea »Darea mânei«.

Când Hagen apărură lângă cadavrul lui Siegfried, rana sângera din nou.

Tatăl lui Siegfried, Siegmund, se întorcea acum acasă obidat, ér Chriemhilda rămâne în patria sa Wormația, unde frații ei mai mici, ca să o consoleze, Gernot și Giselher îi aduse tesaurul dela Nibelungii, pre care-l pășia tot Alberich și-l băgă în Wormația în un fort tare. Ci Hagen seducând pre Gunther, că sorus'a Chriemhilda cu acel tesaur, vré să-și formeze o oște puternică contra lui, îl înduplecă și-i concede a-l săpă din fort și a-l ascunde, ceea ce și făcù, ascunzându-l în alvia Renului.

Și acum deorece tesaurul Nibelungilor cădù în potestatea Burgunđilor și forma averea lor, — acești Burgunđi de aci în colo se numesc *Nibelungii*.

Și cântecul Nibelungilor despre ei sună; și după acești Burgunđi, acum Nibelungii numiți, întréga poemă se numesce: *Cântecul Nibelungilor (Das Nibelungenlied)*. Și stă alătura cu: *Cântecul Gudrun*, cu *Wieland Faurul*, *Roland* și *Parcival (Parzival)* tot poeme de caracter germanic-epic formate pre basa basmului și tradițiunei.

III.

Mai mult de 12 ani a petrecut Chriemhilda în jalnică veduviă la Wormația. Auđind despre dēnsa Regele Hunilor *Etsel-Atila* a trimis pre Markgraful *Rüdiger* dela Pöcklarn Bechelarn, orașel în Austria de jos, între Linz și Viena, ca să o petescă pentru sine. La început refusă, dar după ce Rüdiger o asecură, că păgânul Etsel, prin ea va primi creștinismul și apoi prin el se va pute resbună asupra inamicilor săi seculari, se escită în trēnsa pasiunea, ca se pedepsescă pre omoritorii bărbatului său Siegfried. Ea se decide și plēcă spre Etselburg.

Care a fost acest Etselburg nu se scie; probabil că a fost Viena, deorece se spune, că nunta s'a făcut în Viena și a ținut 17 zile.

Treispredece ani petrecuți cu Atila, ea a înduplecat pre bărbatul său, ca se invite pre Burgunđi (Nibelungii) la dēnșii, așa numai la o vizită de cunoscință.

Deși Hagen la Wormația, s'a opus din puteri acestei invitări a Curții din Viena, totuși la insistința lui Gunther s'a gătat de plecare cu ómenii săi.

După 12 zile ajunse la Dunăre, carea era chiar esundată, și ca să o trecă nu era nici pod nici luntre.

Hagen călătorește înainte pre lângă Dunăre și în drumul său întimpină trei nimfe (dine de apă, Nereide la Greci, la Germanii Nixe), cari încep să-și profetescă. Una dīse: »Voi mergeți bine tocmitți la Regele Hunilor!« Alta dīse: »Nici unul din voi nu se va rentorcea acasă, decă nu veți întorche de aici înapoi!« A treia dīse: »Numai unul se va întorche acasă, *capelanul*«, căci era și un capelan — preot — cu ei. După puțin timp însé Hagen dă cu ochii de un luntraș, care nevoind a-i lāsă în luntre său corabiă mai mică, Hagen îl omórá, să imbarcă cu ómenii săi și ca profetia nimfelor să o deie de minciună, pre capelan îl aruncă în apă. Ci acesta după multe lupte cu apa scapă de încercare și se întorche éráși la Wormația îndéřpt.

Mai întâiú au petrecut Nibelungii la curtea Markgrafului Rüdiger și au stat aici o săptămână, că s'a făcut aci și o fidanțare între Giselher și fata lui Rüdiger.

Ajunși Burgunđii la curtea lui Etsel, Chriemhilda cuprinde și sărută pre cel mai mic frate al ei, pre Giselher, întocmai cum cuprinse și sărută Iosif în Egipt pre iubitul său frate Beniamin!.

Numai pre fratele său îl cuprinse și-l sărută, ér pre ceialalți îi primi așa de rece, cât pre dreptul Hagen a început să se îngriescă.

Hagen numai decât fu luat de Regina la dare de sēmă pentru tesaurul răpit, el în loc ca să răspundă cu vorbe blānde, a răspuns atât de dur, încat Regina s'a depártat plāngēnd în chilia sa. Ér el, Hagen, s'a pus să ședă în préjma chiliei Reginei.

Dar vai, cum s'a aprins focul rēsbunării și al mániei în Chriemhilda, când de pe feréstă căuta la fața négră a dușmanului de demult. Numai decât înarméză 400 de Huni, pre cari îi conduce în curte unde șede Hagen și Volker, cari la vederea acestui periclu și în fața acestei situațiuni, de nou își sigiléză amicitia și pre mórte, pre viétă se jură între sine a fi nedespártiți. — Hagen cu tóte acestea șede nemișcat pre un scaun de pétră, ținēnd cu fală spada lui Siegfried pre ghenunchi și fālindu-se în lung și în lat pre fața și deschis cu bravura sa.

Chriemhilda la vederea spadei bărbatului său erumpe în plānsuri grele și demāndă Hunilor să se retragă.

Intru aceea Burgunđii au fost primiți bine și ospetați în sala regescă de cătră Etsel. Totuși când acești óspeți se puseră la odihnă, nu de puțină frică erau cuprinși: Pentru mai marea securanță Hagen și Volker făceau pre sentinelele pre dinaintea salei hunice.

In ziua următoare se încep jocurile și luptele cavaleresci. Hunii sar cu furiă ca tigrii, acuși acuși se beie sänge de om, acuși acuși se sfășie ca lupii în fața turmei: Etsel cu vóce de bālaur le strigă: »*Indéřpt și linisce!*« Și ei se opresc locului. —

In decursul unui prānđ lāsānd Etsel, ca să-i aducă pre copilășul său, pre *Ortlieb*, ce să-l arete Nibelungilor și când va fi mare se-l recomānde amicitiei lor; nedumeritul Hagen îl află pre acel prunc cu mult mai debil, decât ca să se pótă face din el cândva un bărbat, cu care se pótă ei încheia amicitia ori alianță și acesta din ura cea mare, ce o avea el pentru Chriemhilda. Dar las, că și Regele Etsel și-a pus ochiul său hunic pre el, dinpreună cu toți Hunii de față pentru acest testimoniu urgisit față de Ortlieb!

In acest capitol al poemei se începe desastrul venit asupra Nibelungilor-Burgunđilor.

Și anume din întâlnirea lui Dankwart, fratelui lui Hagen cu Blödölin — Bleda — fratele lui Etsel își ie începutul adevărata luptă de rēsbunare și amicitia între Chriemhilda și Hagen. — Să începe adevăratul cântec al Nibelungilor.

1. Dankwart petrecea cu o mare parte din Burgunđi în un alt edificiu al curții regale. — Numai écă ce apare Blödölin fratele lui Etsel, care deja promisese Chriemhildei ajutor și rēsbunare morții lui Siegfried, cu o cētă de înarmați. Dankwart îl primesce amical, însă Blödölin insistă și provócă lupta. Atunci sare Dankwart și cu o lovitură taiă capul Hunului.

Să începe o luptă fiorosă pre mórte și pre viétă între Huni și Nibelungii. — Dankwart își află scāparea în spre sala lui Etsel și punēndu-se în ușa cu spada în mână, strigă pre Hagen din graiú așa grāind: »O! Frate, demult ședii tu aici, — căci Hagen era în sala lui Etsel — și tu nu veđi, că noi toți perim; écă călăreții și pedestrii stau grāmadă uciși pe locul de sänge!« — Dīce și Hagen ridicāndu-se în sus, îi demāndă ca să păđescă numai bine ușa! — Și ușa bine păđită fiind de Dankwart, Hagen rātédă capul micuțului copilăș Ortlieb, dānd prin acesta signalul de bătaie. Urlete, răcnituri și omoruri în sală! . . . . Și când Hunii din afară erau mai se erumpă în lāontrul salei și când Dankwart abia mai potea ținé și păđi ușa, atunci veni și Volker la ușa, ca ambiú cu atât mai bine se împedece întrarea și nāvālierea Hunilor în sala sāngerósă.

In fața acestei panice de teróre și măcel, Chriemhilda implórá sucursul și ajutoriul lui Dietrich dela Berna (Verona), care sārind pre o mēsă declară, cumcă el și Rüdiger și părechia regală se retrag dela luptă și prin urmare provócă pre Nibelungii să depună armele. Indată însă, ce aceștia — Dietrich etc. . . . s'au retras și au eșit afară, lupta să începe din nou, cu mai multă pasiune și cu mai mare furóre, până ce Hunii cu toții, din aceea

sală fură uciși. Burgunzii pășind preste cadavre, ei pretind eșire liberă, carea li-se acordă sub condițiunea, ca Hagen să rămână și să fie predat Reginei, ceea ce neprimindu-se: *Chriemhilda ocupă eșirile, punând la fie-care ușă înarmați, ér la cele patru cornuri de sală din afară punând foc*, aduse pre Burgunzi în mare perplesitate și teróre, cari cu tóte acestea erau decisi a se contrapune până la mórte, orí cãrui impet eventual din partea Hunilor.

2. Diminéța după acest măcel și desastru, Etsel provócă pre Markgraful Rüdiger a păși, luptând contra Nibelungilor, care însă nu a vrut și nu a consimțit, până ce Chriemhilda nu i-a revocat jurământul său ce l'a prestat de a-i oferí ajutoriú contra tuturor inamicilor.

Cu inima mähnită și cu obrađul plin de rușine pornesce cu ómenii săi la locul de bătaie, căci el era amic și cu Hagen de când s'a abătut pre la el în Pöchlarn și de când acesta i-a dat atunci ca suvenir de ospitalitate un scut, — »*ad tesseram amicitiae*«. Dar nu avea ce se facă, căci jurământul făcut Chriemhildei era asemenea fórte mare și fórte greu de călcat. . . . Nu avea ce să facă, căci omul pãmêntean nu cunoște cursul sorții și a timpului, precum nice natura moritorilor. El nu-și aduse aminte, că Hagen se va luptá contra Chriemhildei, patriot cu patriot! Insă: *Sic fata tulere!*

Rüdiger pornesce la luptă; în toiul luptei se cunosc și se vęd ambii amici și cunoscuți de odinórá, ei se vęd și se privesc cu mirare. »Et tu filius brutus! (καὶ σόποι). Dar înzădar, căci: »Alea jacta est!« Și ei se luptă, dar în luptă ei se cruță, unul pe altul și se proteg ca amici buní, fiindcă numai împrejurările fatale și órba ursită i-a adus pre terenul de luptă ca antagoniști. Ei se luptă pretinesce întocmai ca și cei doi Paladini din »Oriando fioroso.«

Cu tóte acestea Markgraful cade mort pre câmpul de luptă; — el a fost ucis în toiul luptei de o mână necunoscută. Chiar toți Burgunzii erau uciși numai Hagen și Gunther mai erau între cei vii și ca se rămână în viétă li s'a pus în vedere de cătră Dietrich dela Berna ca să se predeie, însă acésta nevoind, Dietrich apucă pre Hagen, îl rănesce și luându-l prinsoner îl predă Reginei. Asemenea și pre Gunther, el încă fu aruncat de Dietrich în prinsóre. —

Chriemhilda promite acum a lăsá pre Hagen în viétă, numai să-i spună unde a ascuns tesaurul Nibelungilor, luat de bărbatul său Siegfried dela frații Nibelung și Schilbung și adus la Wormația de frații săi Gernot și Giselher. Hagen să escusă, că

până trăiesce Gunther, căruia i-a jurat a nu descoperí acésta la nici un om de sub sóre, nu póte să-i spună. — Chriemhilda trămite atunci la Gunther în prinsóre și-i taiă capul. — Acum însă Hagen să bucură, că numai el singur a rămas, care scie locul unde zace comóra Nibelungilor și cu atât mai vértos să opune ca să-i descopere. Chriemhilda apucă paloșul lui Siegfried și-i retéză capul. — Ér la vederea acestei scene, bêtânul Hildebrand, măiestrul de arme alui Dietrich fiind iritat, retéză și el capul Chriemhildei; — cadavrul ei se ascerne jos lângă inimicul său de mórte, lângă Hagen.

Est mod se finí acésta serbare și est mod își aflará finitul tragic Nibelungii.

S. P. ȘIMON.

Notă: Der Nibelunge Nót: epopeea germână poporale, numită și »Iliada germână«, tracteză în 38 cântări, pe basa tradițiunilor străvechi și cântecelor poporale germâne, istoria lui Siegfried (partea mitologică) și răsbunarea Krimhildei (apunerea Burgunzilor, partea istorică). Datéză în forma de ađl din timpul dela 1180—1200. Sunt din ea multe și variante ediții; prima a lui Bodner (1757).

Noi Români, ca pe tóte câmpurile literare, așa și pe câmpul acesta, nu suntem prea bogăți. Cu acest soiú de poesiă s'au ocupat din ai noștri următorii:

Vasile Aron (1770—1822). El cu Barac și A. Pan forméză pleiada poezilor celor mai gustați de poporul nostru, până jos în coliba țeranului. El a scris următoarele poeme: Patima D-lui Christos, în dece cânturi, a tradus Eneida și Bucolicele lui Virgiliu. — Ioan Budai Deleanu a scris la începutul secolului acestuia »Țiganiada seu Tabăra Țiganilor«, o epopeiă în ton comic, publicată prima-dată în Buciumul-român an II. (1877). Una din cele mai bune. — Ioan Barac (1772—1848) a scris poemele »Arghir și Elena« și »Risipirea Ierusalimului«. A mai scris Rătăcirile lui Ulise în 7 cânturi, după odiseia lui Omer. — Ion Elia de Radulescu (1802—1872) a scris »Mihaida« și a tradus din Eneida, Dante, Ariosto, Tasso, Osian, Molière, Lord Byron etc.

V. Alexandri a scris cam de soiul acesta: »Sentinela Română«, »Dumbrava Roșă«.

Constantin Negruzzi a scris narațiunea poetică »Aprodul-Parice«.

Dimitrie Bolintineanu a scris Traianida.

Alecu Ruso-moldovanu a scris »Cântarea României«; Iosif Conțu »Bătăia bróscelor cu șórecii«, trad. din Omer; Const. Aristia a tradus 6 cânt. din Iliada; Const. Stamati a scris poema »Ciubăr Vodă«; Daniil Scavinschi »O călătorie la Borsec«; V. Pogor a tradus Henriada lui Voltaire; Moise Sora Novac a tradus Eneida l. Virgil în versuri albe; Atanasie Șandor a tradus Eneida în esamtru; A. Pan a tradus din grec. pe Erotoerit; G. Sion a tradus din Lamartin »Mórtea lui Socrate« și un fragment din Paradisul pierdut de Milton.

La 1879 ne surprinde dl Aron Densușan cu »Negriada« epopeiă națională în 12 cânturi, lucrare originală.

La anul 1894 ne surprinde dl P. Dulfu cu o epopee poporală în 24 de cânturi cu ilustrații, intitulată: »Isprăvile lui Păcală«. Acésta, în felul ei, este fără îndoeală cea mai bună epopee românescă. A fost și premiată de Academia Română.

PARTENIU COSMA.

În broșura I. a »Revistei Ilustrate« am vorbit despre Visarion Roman și institutul »Albina«. Cu acésta ocaziune punem în fața cetitorilor acestei Reviste viéta demnului urmaș al lui Visarion Roman și portretul domnului *Parteniu Cosma*, director esecutiv al Albinei dela încetarea din viétă a lui V. Roman (1885).

Decând este D-sa director al Albinei au răsărit ca din pământ institutele nóstre de economii și credit, băncile nóstre; așa:

1. »Ardelena«, în Orăștie (1885).
2. »Arieșana«, în Turda (1887).
3. »Auraria«, în Abrud (1887).
4. »Beregsana«, în Beregsau (1889).
5. »Bistrițiana«, în Bistrița (1888).
6. »Brădetul«, în Orlat (1893).
7. »Chișodana«, în Chișoda (1891).
8. »Comora«, în Comoriște (1890).
9. »Concordia«, în Ozora-Uzdin (1893).
10. »Crișana«, în Brad (1891).
11. »Detunata«, în Bucium-Sasa (1895).

12. »Economul«, în Cluj (1886).
13. »Făgețana«, în Făget (1895).
14. »Fortuna«, în Rodna-vechiă (1892).
15. »Hațegana«, în Hațeg (1888).
16. »Hondolena«, în Hondol (1895).
17. »Hunedóra«, în Hunedóra (1885).
18. »Iulia«, în Alba-Iulia (1895).
19. »Lipovana«, în Lipova (1893).
20. »Lucéferul«, în Verșet (1894).
21. »Lugoșana«, în Lugoș (1888).
22. »Mielul«, în Poiana (1892).
23. »Munténa«, în Ofenbaia (1891).
24. »Murășana«, în Reghin (1886).
25. »Olteana«, în Viștea-inferióra (1893).
26. »Casa de păstrare poporală«, în Oravița (1892).
27. »Parsimonia«, în Bran (1895).
28. »Patria«, în Blaj (1886).
29. »Răureana«, în Capolnoc-Monostor (1891).

30. „Sătmăreana“, în Seini (1892).
31. „Sebeșana“, în Sebeșul-săsesc (1887).
32. „Silvania“, în Șimleu (1888).
33. „Șoimușana“, în Șoimuș (1894).
34. „Someșana“, în Dej (1890).
35. „Speranța“, în Borgo-Prund (1885).
36. „Timișiana“, în Timișóra (1885).
37. „Ulpiana“, în Grădisce (1893).
38. „Unirea“, în Vad (1893).
39. „Victoria“, în Arad (1887)

și altele cel puțin de ce, ce s'au înființat în timpul mai prospăt (dela 1895 încóce).

Și tóte aceste s'au fundat cu ajutorul moral al dlui Parteniu Cosma, ba unele chiar și cu sprijinul material al institutului celui mare, condus de d-sa. Din aceste motive, chiar de nu ar mai avé nici un merit, datorî suntem a-l cunoște, stimá și venerá. Căci bunătatea institutelor de bani, bine și conscientios cunduse nu o mai trage la îndóclă nici un om cu mintea sănétósá.

Urmátórele date biografice, ce le scótem din nrul 16 al »Familiei« dlui Vulcan din 1897, ne pun în plăcuta posiție de a cunoște barem în câtva pe acest fruntaș al neamului nostru.

»Dl Parteniu Cosma s'a născut în Beiuș la 12 Februarie 1837. Părintele său George a fost cetățan de frunte, episcop primar al parohiei gr.-or. Familia Cosma era model de religiozitate și moralitate. În casa lor nu era iertat să se injure, toți trebuiau să cerceteze biserica și să postescă tóte posturile prescri-se de biserică. Era dară o adevérată familie creștină.

Studiile înce-pétóre și gimnasiale și le-a făcut în locul natal. Ca după trei semestre, a părăsit teologia și în 1857 s'a înscris la facultatea de drept a universității din Peșta, lucrând în cancelaria advocațială a lui Emanuel Gozdu și îndeplinind totodată și funcțiunea de cantor român la biserica greco-română de acolo. Acest post pe timpurile acelea îl ocupau tot studenți universitari. Gozdu îl iubia mult și l'a ținut tot lângă sine chiar și după ce a ajuns comite-suprem în Caraș și după ce s'a retras dela postul de comite-suprem, ca secretar personal, onorându-l cu încredere și iubire părintescă.

În același timp s'a ocupat și cu gazetăria. La anul 1861 a scris corespondențe »de pe galeria dietei«, în »Telegraful Român«. Mai apoi a fost unul din aceia, care s'au angajat să redacteze »Concordia«, primul diar românesc cu litere latine, întemeiat de Sigismund Pop, și a colaborat cu domni Alexandru Roman și Ioachim Murășan, până la depărtarea sa din Peșta. Tot dēnsul a fost și primul președinte al societății »Petru Maior« înființată pe atunci.

Terminând drepturile în 1861, în anul următor făcù censura de avocat și se întórse în locul său natal la Beiuș, unde în acelaș an a deschis cancelarie advocațială, fiind întâmpinat din partea tuturor cu bucurie; ér în anul 1863 episcopul Papp Szilagyi, l'a numit avocat dominal, în care calitate a funcționat 9 ani.

Cât timp a stat în Beiuș, a fost unul din conducătorii cercului, atât în afacerile politice, cât și în cele bisericesci. Casa lui a fost deschisă pentru toți Români.

(Parteniu Cosma.)

student a fost dela început până în fine tot al doilea eminent.

Crescut acasă în spirit bisericesc, după depunerea examenului de maturitate (baccalaureat) a intrat pe cariera preoțescă. La 1855 s'a înscris la teologia din Arad, dar dis gustat, du-

La 1872 a fost ales deputat în cercul Beiușului, apoi reales în două rânduri, până în 1881, când mijlócele constituționale ale guvernului i-au smuls mandatul.

Ca deputat a aparținut partidului național și în parlament și-a ridicat graiul la tóte cestiuile; îndeosebí s'a distins în cauza regulării referințelor urbariale din Transilvania, reprezentând vederile conferinței advocaților români din Transilvania.

Într'acestea, la 1876 s'a mutat la Sibiiu. Acolo în anul următor a fost ales avocat al institutului »Albina«, post ce l'a ținut până la sfirșitul anului 1885, când a fost ales director esecutiv al aceluiaș institut, pe care-l conduce și astăzi.

Pe terenul bisericesc și-a început activitatea la 1868, ca deputat la primul congres național bisericesc în Sibiiu, unde a fost notariul comisiunii însărcinate cu redactarea »Statutului Organic«. Statutul Organic sancționat și publicat în protocolul congresului din 1868 pörtă subscrierea metropolitului Șaguna ca președinte și a lui Parteniu Cosma ca notar.

De atunci și până astăzi a fost membru la tóte congresele din Sibiiu, și până când era în Beiuș la tóte sinódele diecesane din Arad; ér de când s'a mutat la Sibiiu, la tóte sinódele archidiecesane. Atât în congres, cât și în sinóde a avut rol de conducător.

Ceea ce privesce activitatea sa politică după mutarea sa la Sibiiu, însemnám, că în urma unei conțelegeri a mai multor fruntași români, Cosma cu Barițiu a convocat la Sibiiu o conferință confidențială pe 17 Octombrie 1880, pentru a discuta un program politic de acțiune comună între ungurenii și transilvănenii. Acea conferință s'a ținut în locuința lui.

Acolo s'a decis convocarea unei conferențe comune de delegați; ér în comitetul de 7, cu menirea de a pregăti programul conferenței generale, a fost ales și dl Cosma, care a lucrat mai mult decât oricare. Conferința națională din 1881 a alegătorilor români din Ungaria și Transilvania l'a ales în comitetul esecutiv, érá acesta l'a făcut președinte.

Comitetul presidiat de el a compus și publicat Memorandul din 1883 al conferenței din 1881. La conferința națională din 1884 a declarat că se retrage de pe terenul politic și nu mai primi să fie ales membru în comitet. De atunci și-a pus tótă activitatea în serviciul bisericeii, al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român și mai cu sémă în al institutului »Albina«.

Despre activitatea sa pe terenul bisericesc vorbirám mai sus. La Asociațiune este membru dela înființarea ei și dela mutarea sa în Sibiiu face parte din comitet, fiind unul din cei mai activi membrii. El a inițiat în 1881 aranjarea esposiției, și după-ce guvernul n'a admis ca Asociațiunea să o aranjeze, el a propus ca comitetul Asociațiunii să se constituie în comitet particular pentru aranjarea ei, el a fost și președintele comitetului aranjator. El a propus înființarea școlei de fete cu internat în Sibiiu, și tot el a fost și este cel mai activ pentru procurarea mijlócelor cu cari s'a făcut posibilă edificarea școlei și se face posibilă susținerea ei.

Activitatea sa de frunte însă, care fără îndoială îi atrage recunoștința obștescă, e dedicată institutului de credit și economii »Albina« din Sibiiu. Munca sa neobosită a și fost încoronată de succes, căci decând dēnsul este directorul esecutiv, de atunci »Albina« a făcut din an în an progrese mai mari și a devenit un factor puternic în dezvoltarea întăriri nóstre culturale-materiale.

Acțiunile institutului erau până la 1886 sub nominal; de atunci se ridicaseră peste 300 fl.; ér astăzi, desí în 1895 numărul lor s'a urcat la dublu, totuș sub 250 fl. nu se pot căpăta.

Sub conducerea lui a înființat »Albina« méssa studenților, la care 50 de tineri studenți români capetă prânđ gratuit; ér în anul trecut a creat un fond de 20.000 fl. pentru înființarea unui internat de băeți în Sibiiu.

Afară de aceste Parteniu Cosma, încă din 1889 este membru al Representanței fundațiunii lui Gozdu, și face parte din o mul-

țime de corporațiuni civile și bisericesci din Sibiu, ca președinte, vice-președinte ori ca membru.

S'a însurat de două-ori. Prima sa consórtă, fiica farmacistului George Stupa din Pesta, a încetat din viață la câți-va ani. Însurat a doua oară, soția sa dna Maria N. Roman, nepóta de frate a Exelenției Sale arhiepiscopului și metropolitului Miron Romanul, președinta »Reuniunii femeilor române din Sibiu, care a înființat școla elementară română de fete de acolo — îi este o vrednică tovarășă în munca pentru desvoltarea progresului național și

binecuvântați de familie, duc o viață conjugală din cele mai fericite.

Din cele până aici înșirate forțe pe scurt, se poate convinge fie cine, că dl Parteniu Cosma este demn de stima, de care se bucură înaintea tuturor, cari îl cunosc. Și dacă ar fi să ne exprimăm o dorință ferbinte, aceea ar fi, ca bunul D-șeu să-l țină, mulți ani în mijlocul nostru și să ne dea mulți bărbați devotați binelui public cum este D-Sa.

I. P. R.

Folosul băncilor de bani.

E Vineri dimineața, în Vinerea Floriilor. Afară plouă, dar plouă de luni de câtră ziua și acum e Vineri și ploaia nu mai încetază; par'că ar fi perirea lumii.

Badea Grigore stă îngândurat în șură, rădimit de car. Cine l'ar fi vădit, ar fi gândit, că se uită la oblonul grajdului, în care doi boi bătrâni și slabi rod nisce ogrinji. Dar nu se uita acolo; nu se uita nicăiri, sta cu ochii pironiți și se gândea la vremile cele rele, ce l'au ajuns.

Hm! hm! se gândea el, ce vremi rele! Acu-i anul pe asta vreme podul grajdului era plin de fân, podul șurei plin de oțavă, afară mai aveam doi pupi de turjeni, în podul casei era o slănină mare neincepută, apoi cărnuri afumate și hambarele pline de bucate. Și eram sănătoși toți și era mila Domnului cu noi.

Ađi? Par'că și Dumneșeu și-a uitat de amărítul de mine? Vera trecută fu rea, tómnă ni-a adus puțin, érna s'a pus dela Sî-Medru, acu-i Vinerea Floriilor, poimâne-s Blagoveșteniile, vremea aratului a sosit, dar poate-se? Afară plouă, pământu-i plin de apă, până se se sbicescă trebuie măcar două săptămâni, dér nu-i nutreț la boi, nu-s bucate-n casă, nu-i grăsime'n pod și nu-i sănătate în óse. Ce m'oiu sci face? Batér pe Pavel de nu l'ar fi dus în focuita ai de cătuniă, ar fi muncit, că-i tare și îndemnos la lucru, ar fi făcut el și pentru mine, dar așa?...? Eu boleac, borésa boleacă, Susănica — mică cum e — trebuie să grijescă de noi, se ne facă câte-o lécă de mâncare, dar ce se ne facă? Că din o lécă de fasole și din câteva mierțe de baraboi înainte nimic n'avem. Nicî tu curechiu, nicî tu lapte, nicî brânză, nicî porc afumat, ba nicî bucate, numai ca de séménță. Să ne fie bucatele pe două săptămâni, mai mult nu cred. Atunci ce mă voi face? Dar la vite ce se dau? Vai, vai.... Încă până ține postul mâncăm nu mâncăm, dar va veni dulcele, sunt aici sfintele Pasci, cu ce amarul ni-om sci îndulci? Că boleci, cum suntem, dar câte-o lécă de mâncărușă bună de dulce tot am mâncă, dar de unde?

Așa se gândea badea Grigore stând rădimit de car. Deodată-i veni un gând și se însenină o lécă. Apoi își luă furca cea de fier în mână și, purtându-o drept bêt, eși încetinel din șură și liociăi prin cea tină, încet încet până la popa.

— »Bună ziua, domnule părinte!«

— »Să trăesci, bade Grigore, treci de ședî.«

— »Șadă binele și sănătatea, domnule părinte, dér n'am venit să șed, am venit se mă jăluesc, ce amarul m'oiu face, că a ajuns necasul deasupra mea, și nu-l pot urni, ori cât îmi sfărâm capul?«

— »D'apoi cum, bade Grigore, tot bolescî?«

— »Bolesc, d-le părinte, bolesc și eu și borésa; Pavel precum scii, e în cătane și noi aci ne prăpădim de bôlă și de necasuri. Nutrețul vitelor s'a gătat, amu le hămisesc cu fómea, numai nisce ogrinji réi, ce-au rămas dela vitele vecinilor, le dau, dér și aceia's pe gătate. Apoi nicî noi căsenii n'avem mai nimic de rëndul gurii. Bucate am avut puține, cu focuită asta de bôlă am mai și vîndut din ele; porcul de Crăciun l'a dus pentru dare jucuțaul,

că dec'am bolit n'am putut face bani la termin; mai pe scurt đis, suntem mai înglodați în necas, decât carul în mol. Învéțe-mă ce amarul meu m'oi sci face?«

— »D'apoi cu d-ta-i réu, bade Grigore, fără Dumneșeu e bun și pe omul de omeniă îl scóte din necas. Uite, bade Grigore, dumitale nu-ți rămân de-ocamdată numai două căi, pe cari se eși din necas: ori se vinđi ceva, ori se iai bani împrumut, că fără bani dumniata din necas nu poți eși.«

— »Așa m'am gândit și eu, d-le părinte; dér ce se vënd? Vaca-i slabă, puțin a-și căpéta pe ea, nicî atâta cu cât se-mi cumpér fân la boi, că și vitele cele bune sunt ieftine, d'apoi ale mele, că-i numai pielea pe os? A-și vinde o moină, dér de o vënd nu o mai am, și ce-a đice Pavel, când a veni din cătane și a afla, că din puțina moșă, ce-o aveam, am vëndut un loc!«

— »Atunci, bade Grigore, nu-ți rămâne alta, decât să iai bani împrumut. Uite, s'a făcut o bancă de bani la oraș și dá bani la ómeni de omeni ca să se ajute. Dumniata încă-i căpéta, ți-oi face eu scrisóre. Ér după o sută trebuie să plătesci pe an numai 10 fl. camătă. De socoți, eu îți fac scrisorile, mâne am și eu de mers la oraș și te iau cu mine 'n căruță și mâne séră ești cu banî.«

— »Dumneșeu te țină, domnule părinte, și-ți dée Dumneșeu sănătate, m'oiu duce se mă înțeleg și cu borésa, și-oiu veni și ți-oiu spune cum ne-am hotărît.«

Badea Grigore eși dela preotul mai puțin îngândurat, decât cum intrase. — Voiu lua o sută împrumut, đicea el, din ea mi-oiu acoperi necasurile, mi-oiu cumpéra nutreț la vite și bucate și de dulce 'n casă. Apoi voiu ține bine boii și colo la Sân-Petru i-oiu vinde și din ei voiu rupe suta ce voiu băga-o la bancă, ér din ce mi-a rămâné, voiu mai cumpérá o vacă, lângă care o am să nu rămân cu jugul de tot jos.

Așa se gândia el, mergénd dela popa ată acasă pe mijlocul drumului și nicî nu băga de sémă, că pe lângă el trecu repede ca o porumbiță 'n sbor fata popii, Anica, cu o merindare mare albă plină de ceva și intră în casă la el înainte de-a ajunge el, ba până se ajungă el acasă, ea și eșise și îl întelni în drum. Veđi, că el era bătrân și boléc și năcăjit, ér ea era ca o porumbiță de tinerică și de ușurică. Când intră în casă își află borésa între perinî și mâncând la un ou de prescură, ér pe Susănica o află cu o jumătate de prescură în mână. Ele mâncau lăcomóse, ca omul flămândit, si erau prea fericite, că pot băga în gură o bucatură bună, că dela Crăciun nu mai mâncase pâne de grâu.

— »Voi ce mai faceți?« întrebă badea Grigore, intrând în casă și făcându-și palma puncte de-asupra ochilor, ca se pótă zări mai bine.

— »Facem bine, tată«, răspunse Susana, că mâncăm prescuri; hai mâncă și dumniata, că ni-a adus domnișóra popii vre-o opt prescuri mândre și mari.«

— »Dumneșeu se-i dea bine și sănătate, dragile mele, că și boléc și năcăjit, cum sunt, nu mi-se făcea la mălaiul gol, déră o lecuță de prescură sfințită nu đic, că n'oiu îmbuca.«

Și-și rupse badea Grigore un ou de prescură, și îmbucă lacom odată din el, dér numai odată, că venindu-i în minte vitele lui cele hămisite de fόμε, nu-i mai mergea nici prescura cea sfintită pe grumađi.

— »Dér de ce nu mânci, tătucă?« întrebă Susănica.

— »Ce te-a apucat ér, de nu mai îmbuci?« Intrebă și lelea Todora, din pat, borésa badii Grigore.

— »Nu merge, dragile mele, nu merge pe grumađi nici să fie pască dela Pasci, că fόμε-mi e, și bună-i și sfântă prescura, cât și cu ochii se o mânânci, dér când mă gândesc la amăritele ale de vite, ce stau legate în grajd la iesle, numai cu ogrinji dinainte, mi-se rupe inima. Joiانا, din mică ce-i din firea ei, amu, după ce a rămas numai pielea pe óse, par'că-i capră, nu vacă. Suran, mare cum e cât o cămilă și sur ca ursul, amu de când hămisesce, e hid și plin de necas, de se nu te uiți la el; Păun, din firea lui nu era gras, ér amu-i ca gardul, 'i se vèd sèracul cóstele, ca la caii cei jidovesci. Mi-se rupe inima când îi vèd, și io, boléc, nu le pot căscigá hrană! Vai și de vită, când cade în mâna unui om boléc și slăbănog« . . .

— »Tată«, — îl întrerupse Susănica — »ia uită cine întră pe pórtă cu o legătură de tușleni în spate? Uite, după, el altul, cu o legătură mare de fên în spate; óre ce vreau? merg se vèd. »Și cu aceste Susănica se repede pe ușă afară, se vađă, cine-s, că nu li se vedea fața, fiind cu legăturile de nutreț în cap și fiind-că ploua ca din cofă, pășiau bărbătesce cătră sură.

Intr'o minută ea se întórse și spune: »tată, părintele ni-a trimis pentru vite o legătură mare de turjeni prin slugă și o legătură mare de fên bun prin crâșnicul«.

— »Du-te, mândră, și le spune că-i mulțămesc!« díse badea Grigore și-și lăsă cotele pe mésză și rupe într'un plâns cu suspin ca de copil mic; și plângea și lelea Todora, și văđându-i plângènd rupse a plânge și Susănica. Toți plângeau de bucuriă, că sa aflat un suflet așa de îndurător pentru ei. După ce își mai descărcă badea Grigore sufletul, se sculă oblu în picioré și díse: »Dómne mulțămescu-ți și dá viéță și sănătate părintelui nostru, că-i popă și creștin ca nime în lume. De nu era el mă prăpădiam de necas. Apără-l Dómne de rele și de supèrări, precum el mă apèră pe mine și casa mea și vitutele mele!«

După un restimp începù lelea Todora din pat: Óre miei bărbate, cum vine părintele de ne trimite așa de-odată hrană și nouă și la vitutele nóstre? Cine sè-i fi spus de necasul, ce a dat peste capul nostru?«

— »Dici că cine? Étă eu! Nu te dóre — nu te legi! Când ești în réu și 'n necas, puțin sunt cari își aduc aminte de tine; când ești în bine, toți îți sunt cumetrii și cuscrii și prietini bun. M'am dus muere, îngândurat de acasă, se aflu pe cineva se mă scótă din necas, că la noi nime nu mai vine decând bolim și ne merge réu. Amu n'avem nici cuscrii, nici cumetrii, nici prietini, suntem ca Iov din căzaniă. Dér unde se dau de ómeni? Afară plouă de cură, suflet de om nu veđui p'afară, toți erau prin case ori pe la cea sècrétă de prepănațiă. Acolo în putórea aceea, nu m'am dus, că și afară mă înădușesc, d'apoi în putórea Jidanului? M'am gândit se merg ată la popa sè-i spun necasul ce ne pasce și sè-l rog de un sfat bun, că d'aceea ni-l'a trimis Dumneđeu părinte. Și m'am dus. Și i-am spus din fir în pèr năcasul ce ne pasce, i-am spus că bolim, că ni-sè gată bucatele, că nutrețul ni-s'a ciuntat de mult și vitele stau sè móră de fόμε; i-am spus, că nici porc de Crăciun nu am avut, că ni-l'a dus jucuțăul pentru dare, și l'am rugat de sfat. Și sci ce a đis d-l părinte? . . . dum-nialui a đis așa, că ori se vindem o moină, ori se luăm dela bancă din oraș o sută de bani împrumut, sè ne scăpăm din necas« . . . .

— »Vai de mine și de mine, Grigore, sè luăm noi bani împrumut și neam de neamul nostru nu a luat! Ni-ar mânca rușinea satului! D'apoi caméta cea mare? Ce-ar și díce bietul Pavel, când ne-ar afla înglodăți în datori?«

— »Da când ne-ar afla numai cu trei moine, că patru avem de tóte, ce-ar díce atunci?«

— »Réu îi când nu-i bine în tótă forma, că fără loc încă-i réu, dar cu datoria 'n grumađi încă-i greu«.

— »Așa-i de fost, dér de ai noroc, de datoriă mai poți și scăpa, dér locul de-l vinđi odată, vèndut e în veci, ori că-l rescumperi cu dóuă prețuri, că ómeni se înmulțesc, dér pământul nu cresce. Fără eu m'am gândit așa: boii noștri sunt boi mari, dér hitiuani, cum sunt, nu putem nici lucra omenesce cu ei, nici nu au nici un preț, de am da a-i vinde; vaca încă-i slabă. Apoi acum cu scumpetea asta de bucate și de fên nici vitele, care-s mai bune, nu au nici un preț. Dér eu m'oiú pune și voiú lua o sută bună împrumut pe o jumétate de an. Din baní voiú lua bucate și nutreț și de dulce, și, de-o fi se avem noroc, la cea tómnă boii vor fi grași, i-oi vinde și voiú plăti suta împrumutată, și voiú vinde și văcuța asta, și voiú cumpèra pe banii ei și pe cei rēmași din boi dóue vaci ca doi boi, cu doi bouți sub ele, și — când a veni Pavel, va afla moșióra întrégă va afla dóue vaci bune, și doi junci bun. Eu gândesc, că așa sè facem, tu borésă, și de ni-a ajuta Dumneđeu, se ni-se împlinésca gândul, atunci noi scăpăm de-asupra necasului: de unde nu, va fi ce-i scrisă și ce ni-i împărțită!«

— »D'apoi« grăi borésa, »dēcă cređi că așa-i bine, tu fă, că tu ești cap de bărbat, apoi dór nici părintele nu te-ar îndemna sè faci, de ar crede că nu-i bine, că el de acolo n'are nici folos, nici pagubă«.

— »Așa gândesc și eu«, adause badea Grigore, și-și lua bâta și se duse éráși la popa, sè-i spună, că s'a socotit sè facă d-l părinte bine și se mèrgă cu el la bancă sè-i scótă o sută de florini pe o jumétate de an.

*

In điuva de Pasci badea Grigore era alt om, mai verde, mai vesel, mai oblu, par'că era și mai înalt cu o palmă bună, nici focuitele de junghiuri nu-l mai necăjeau așa tare. La borésă încă parcă-i era mai bine. Drept, că și plóia încetase, ceriul se luminase, paserile ciripiau, pomii muguriau, ér érba, după ploile cele multe, acum cu căldura asta bună de primăvéra se ivia vèđènd cu ochii, colo un fricel, dincolo altul. . .

Badea Grigore scăpase de-ocamdată de grijile ce-l munceau đi și nópte și cari îi făceau đilele și mai posomorite, de cum erau. El luase dela bancă o sută de florini, din oraș cumpèră numai decât o untură mare, 2 mierre de grâu curat sè aibă pe Pasci și vre-o 10 mierre de cucuruz, se aibă pán' s'or cóce holdele, ér dela părintele cumpèrase cu 40 fl. o claiă bună de trifoiu, după care béu vitele apă bine și se îngrășă vèđènd cu ochii. Din banii rēmași cumpèră cele trebuincióse, încălții, seminte și plăti darea pe anul întreg, se nu-i mai calce jucuțăul ușa, și-i mai rēmaseră baní de cumpèră o scrófă gata de fátat.

Acum era badea Grigore alt om. Mergea vesel la biserică, venea vesel acasă și da nutreț bun vitutelelor, și le țesála și le grijea cum scia el mai bine. Și se întrămau vitele lui vèđènd cu ochii, și el era vesel și încetul cu încetul decă nu-l mai turburau atâtea gânduri — se făcù deplin sănètos; că gândurile grele încă bolnăvesc pe om, ér împutinându-i-se gândurile si bólele îl părăsesc.

Când era pe la Ispas, badea Grigore gătase de arat și boii lui gândia că n'au tras nici o brazdă, atâtea erau de frumoși și de voioși. De aci încolo boii merseră la pășune, ér vaca o ținu la grajd cu lucernă verde mestecată cu nutreț uscat; se temea sè-o máie la pășune, că da semne că 'i se apropiă timpul fétatului. Pe Rosale vaca era cu vițel și casa cu lapte. Acum era și mai mulțămit badea Grigore. Ba veseliea lui se mai mări când vèđu, că și lelea Todora prinde a se mai ridica, și încetu cu încetul se făcù sănètosă cum e data, de putea rēmáné singură acasă sè-și vađă de galițe și de vițel, ér badea Grigore cu fíca lui, cu Susănica, puteau merge în tóte đilele la sapă.

Într-o seră, când sosesc acasă dela sapă, lelea Todora le ese voiósă în pórtă și le spune, că scrofița lor are șapte purcei unul mai frumos decât altul. »Mulțam Dómne!« ȕice badea Grigorie, »Dómne ține-nii«, ȕice fetița și se repede la coteț sē-i vadă, dar lelea Todora o opresce: »las', cā-i vei vedé mâne!«

*

În luna lui August e bālcii mare la oraș, ține dōuē sēptē-māni încheiate. Lume multă se adună, unii sē vëndă alții sē cumpere, ca la tērguri. Badea Grigore încā se gātā de tērg, țēsālā boii — cari acum erau grași ca lutul, — țēsālā vaca, care încā era grasă și frumosă, umple carul de nutreț, înjugā boii, ȕice un »Dómne ajută!« și cea Pāun, ho Suraiū! Nu se opresc până în tērg. Lelea Todora, veđi bine încā merse la tērg, ea ședea în carul plin de fēn și se uitā din când în când sē vedā nu se smāncesce vaca — care era legatā dindērețul carului, ori nu cumva rēmāne vițelul, ori nu se ia după alte carā?

Din ómeni aflā badea Grigore, cā vitele-s foc de scumpe, cā așa-i când dā Dumneȕeu de sunt bucate multe și fēn deajuns. Ér în aceea varā holdele sloboȕiserā tare bine și nutrețe încā făcūrā ómenii destule, ér cucuruzele erau tare date în cócere. Când ajunse în tērg, vēȕù, cā un negustor tocmai plătia o păreche de boi bătrāni dar bine ținuți, cu 360 fl. și-i crescù inima lui badea Grigore când vēȕù, cā boii ce i-a cumpērat negustorul, nu sunt cu nimic mai mari și mai grași decât ai lui, sciù decī numai decât cum umblātērgul și cāt sē cērā pe boii lui. N'a-pucā însē a desjugā boii bine și veni un Arman bogat, negustor de boi, cunoscut în tot ținutul nostru.

— »Ce ceri pe boi, bade?«

— »Bani, domnule, bani cer.«

— »Bani, bani, sciù cā nu ceri pomniță, dar cāti bani?«

— »D'apoi numai vre-o patru sute.« . . .

— »Sciù ce, atāta nu-s vrednici, fără trei sute îți dau.«

— »Ba sāmī dai 380.«

— »Ba țī-oi da 320.«

— »Ba 370.«

— »Ba 350.«

— »Din 370 nu-i dau, cās boii mari și grași.«

— »Sciù ce, dā-i cu 355.«

— »Nu se póte, domnule.«

— »Dar cu 360 póte-se?«

— »Din 370 nu ții pot lāsa, cā și așa m'am sloboȕit prea iute la tērg, — fără dacā m'am scāpat odatā de țī-am lāsāt, sē ai noroc de ei, cu 370 țī-i dau.«

— »Nó, a mâna, noroc sē dea Dumneȕeu!«

Și dādù badea Grigore boii cu 370 fl., ér astprimēvarā, când sta îngāndurat, cā n'avea ce le da de māncare, i-ar fi dat și cu jumētate prețul, dar cine i-ar fi dat și atāta?

Acum puse badea Grigore o hārtie de o sutā în fundul șer-pariului: »asta om duce-o la bancā, tu borēsā!«

— »Veđi bine, cā trebuie dusā, te și du cu ea numai decât, dar pe vacā ce sē cer, de o va cere cineva?«

Spune cā vaca nu-i de vëndut; din 270 fl. vom lua noi ori boi, ori vaci, dar Joiana n'o dām, cā-i bunā de lapte și are bouț frumos«.

Peste un cēs veni badea Grigore dela bancā cu chitanță, cā suta-i plătītā, și cu 2 juncāni ca de 5 ani, trāgēndu-i de fune după el.

— »Da plătīt-ai bani la bancā?«

— »Plătīt da, și am luat juncāni āștia, sunt vijiți și tineri, apoi, cās cam hitiuani — s'or umplē ei la noi, de-om avē noroc dela Dumneȕeu, cā amu nutreț avem destul și vom mai face.«

— »Cu cāt i-ai luat?«

— »Cu 240! E scumpā marha, dar mi s dragi cās păreche bunā, dar au fost pe slabā mânā.«

— »Dela cine ia-i luat?«

— »Dela un domn, i-a fost dat pe mâna birișului și numai cāt nu i-a belit; dar facem noi boi din ei, sunt tineri și au inimā bunā, numai traiu bun le trebuie și odichnā, apoi vin boi mai scumpi decât cei ce i-am vëndut.«

*

Tómna după culesul viilor sosi Pavel din cātunie. El' sēracul, în cei trei ani cāt a cātunit, tot cu frica în spate a fost, cā tatāl sēu, cum e bētrān și betegos, va fi silit a vinde din moșie, ori cā l'a aflā fără códā de vitā la casā. Dar mult se mirā și tare se bucurā, când il aflā cu doi boi frumoși, cu vacā cu vițel, cu scrofā cu purcei, cu bucate și cu nutreț destul și neingreunat în datorii.

— »Cum ai putut învinge cu atātea greutāți, tatā?« ȕise el părintelui sēu. »Cum de te aflū în mai bunā stare de cum te lāsaiu, după ce te sciù bētrān și bolnāvicios?«

— »O dragul tati, numai unul Dumneȕeu scie, care mi-a stat întru ajutor, și domnul părintele, care mi-a dat sfatul și ajutoriul, când aveam mai mare lipsā de el. Cā, uite dragul tati, astā-primāvarā în postul pascilor era cāt pe aci sēmī perd nādejde, atāt eram de nēcājit; eu eram bolēc, mātā zācea pe pat, bucatele erau pe gātate, nutreț la vite n'aveam nici de lēc, țineam boii cei bētrāni și vācuța asta numai cu ogrinji cāpātāți de pomanā, dar sē și cunoscea, cā numai de mas mai venia sufletul în ei. Dar când era nēcāzul mai mare, imi dā Dumneȕeu gândul sē merg la popa sē mē tânguesc, sē mē învețe ce amarul m'oi sci face? Dumniului m'a ajutat, Dumneȕeu sē-i dee bine și sānātate, cā ni a trimis prescuri nouē și fēn la vitele nōstre și mi-a mijlocit dela banca din oraș o sutā bunā. Cu suta aceea mē cārpīi, cā cumpēraiu hranā casei și vitelor și plătīi dārile și cumpērai scrofița asta, care ne dārui mai tārđiu cu 7 purcelași. Apoi avēnd cu ce ține boii bine, am putut lucrā cu ei locu omenesce și ni-a dat ródā multā, ér ei la pășune atāt s'au îngřāșāt, de i-am dat cu 370 fl., de unde am rupt suta și am dat la bancā, ér pe banii rēmāși am cumpērat boii ceștia, cei veđi. Drept și mai drept, cā atuncī nu era ca acuma, cā erau slabi și juguiți de toți erau rane la grumađi; dar i-a întrāmat Dumneȕeu după ce au ajuns la noi, la hranā multā și la lucru puțin. Amu sciù, dragul tati, cine mi-a fost de ajutor, până ai cātunit tu?«

— »Dumneȕeu sē dee bine și sānētate dlui părinte și la cei ce au făcut bāncile, de se ajutoresc și se cārpesc cei nēcājiți cu ajutorul lor«, — ȕise lelea Todora. Ér Pavel aduse: »Am vēȕut și am auđit și pe unde am cātunit, cā bāncile sunt fórte bune pentru omul harnic și cumpētat, dar sunt și foc de rele pentru cei nesocotiți.«

— »Așa-i« ȕise bētrānul. »Bāncile după a mea chibsuealā, sunt ca apa; cā apa stānge focul, apa domolesce setea omului și a dobitócelor și rēcourcesc cāmpurile, apa ne spalā de uriciune, dar de n'om bāgā de sēmā, apa ne și înēcā.«

— »Așa și bāncile: mulți se fericesc cu ajutoriul lor, mulți sē și prāpādesc, de rēmān pe uliță, cā iau bani împrumut și nu-i mai dau, ér bāncile de pagubā nu pot rēmāné, nici nu se cade sē rēmānā, așa mi-a spus popa.«

— »Cā bine o ȕis, Dumneȕeu sē-l ținā și sē-i dee tot binele.«

Săteanul.

AVRAM

Am aflat cu cale a ilustra aceste pagine cu tipul unui ilustru fiu al munților apusenți, care prin faptele sale eroice s'a făcut cunoscut pentru toți vecii întregului nostru neam. Istoria lui se află scrisă de domnul Iosif St. Șiuluțiu în o broșură frumușică și se vinde de »Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român«, în favorul unui tond de stipendii, ce va purtá numele acestui erou. Aci vom pune numai o scurtă biografă a acestui erou și acesta scósă din cartea dlui I. S. Șuluțiu, nepermițând îngustul spațiu al Revistei noastre să o scriem mai pe larg.

Avram Iancu, (Regele munților), s'a născut în comuna Vidra-de-sus în munții apusenți, la anul 1824. Tatăl său, Alexandru Iancu fú pădurar în fine primar dominal, om cu bună stare materială și morală.

Avrămuț, că așa-l numiau părinții densusului, era un băiat plin de spirit, dar avea caracterul și temperamentul singular al »Moșilor«, era gânditor și scurt la vorbă; inima însă-i era nobilă și sinceră.

Tată său se decise a-l face următor șie-și în purtarea economiei. Dar îndemnat de nobila familie română a Șuluțescilor, își schimbă acest plan, îl dădu la învățătură, mai întâiu în Câmpeni, la școla românească, apoi în Abrud la școla elementară, după aceea la Zlagna în gimnasiul inferior, apoi în Blaj în gimnasiul superior. În fine îl trimise la Cluj, unde învăță drepturile.

La anul 1845, după terminarea cursului juridic și provăduț cu cele mai escelente atestate, s'a prezentat înaintea guvernului din Cluj, pentru a fi primit practicant fără salar. Dar bietul Avrămuț, pe semne nu și-a dat séma, că în această țeră până la 1848 nu tot »omul« era »om«.

Iancu nu scia să se încovoiască, nici să se lingușască. Pe figura lui înaltă, și pe fața lui superbă bărbătescă, se oglindă timbrul acelei conștiințe, pe care singur convingerea meritelor o póte da.

El a fost respins, pentru că era plebeu; adecă nu era nobil.

Acéstă suliță a săgetat amar sufletul lui Iancu. El s'a întors dela guvern, nu umilit, ci indignat și insultat în demnitatea sa de »om«. S'a dus decă la M. Oșorheiu și s'a înscris la tabla regescă ca cancelist, cu scop de a se pregăti pentru cariera de avocat. Avocat putea fi și dacă nu era nobil.

ІАНКУА КИТЕЗДА
РОМАНИЛОР.

I A N C U.

La anul 1847 făcù censura de avocat.

În 15 Ianuarie 1847 fù cu dl I. S. Ș. și alți tineri pe galeria dietei din Cluj, și urmăria cu interes indescriptibil desbaterile parlamentare. Guvernul adecă voia să introducă urbariul cu ajutoriul partidului conservator reacționar, ca așa să pótă strivi cu desevîrșire pe bietul țeran.

**Janko, Anführer
der Romanen.**

În aceea ți rostì baronul Kemény Dénes, șeful partidului liberal, memorabilele cuvinte pentru emanciparea țeranilor: »Țeranului, care după ce fu desbrăcat de tóte drepturile omului, de tótă demnitatea omenescă, i-s'au impus sarcini, cari nu numai întrec venitul moșiei ce o lucră, dar întrec chiar și puterile dênșului. Și când ar avé

numai un stăpân, tot ar mai merge; dar după ce stăpânul i-a luat tot, ce bietul a muncit, apoi vine al doilea stăpân, statul. Acesta-i impune o sarcină și mai grea. În timpul, când nobilul își petrece în dulce far niente, țeranul pörtă tóte greutatele țerii: plătesce singur contribuția, face drumuri și poduri grele și tot el plătesce vama pe ele. Apără țera cu arma, ca nobilimea să pótă dormi în linisce. Plătesce pe popa, pe dascălul, pe jude, pe notar și tot ce i-se cere. Și acest om în sdrențele sale, e onest, blând, muncitor, își iubescce țera și o apără cu credință, deși el scie că nici acel pământ de trei coți, care după mórtea sa îi va acoperi trupul, nu este proprietatea dênșului. Aveți grije! Dumneșeu nu póte suferi îndelung o asemenea stare.«

La aceste cuvinte, eșite dintr'o inimă nobilă, reprezentantele guvernului a răspuns: »Am un temeiú prea serios, ca să privesc la emanciparea țeranilor, ca la mórte. Precum noi nu scim acuma, unde a fost patria originală a strămoșilor noștri veniți din Asia, așa să păzim, ca nu cumva, peste 40—50 de ani, să trebuiască a căuta pe Magiari în mica noastră patrie Transilvania cu lampa; pentru că dacă Transilvania va sta de sine, se va preface în ceea ce fusese înainte cu 900 de ani, când veniseră aci Árpád și cu Tuhutum: ușor se póte face în Dacia.

Unirea cu Ungaria, care o va puté apără, e încă departe de a se realisa.«

Când majoritatea parlamentului primì proiectul de lege (urbariu), baronul Kemény părăsi sala demonstrativ strigând: »Protestez în numele poporului sfânt!

Iancu, care ascultá cum se împărțesc »domniú« pe pielea bietului țeran, gemea ca un taur înferecat și tremurá

ca varga, o convulsione și nervositate l'a cuprins: îl scuturau frigurile. . . . Țr cătră amicul său, dl I. S. Șuluțiu a țis mergând cătră casă: »Frate Șuluțiu! nu te supără pe mine, ori cât de bun Român ai fi, tu nu poți simți durerea, ce am simțit-o eu ațî. Tu și familia ta nu sunteți robi ca mine și ca părinții mei. Când acel baron nobil, care a vorbit ca un semițeu, a țis că: »Nicî acel pământ de trei coți, care ne va acoperi trupul după mórte nu este proprietatea noastră«, eram să mă arunc din galerie între ei și să-i isbesc de părete. Nu cu argumente filosofice și humanitare vei pute convinge pe acei tirani, ci cu lancea, ca Horia. . . . Din acel moment s'a conceput în sufletul lui Iancu hotărîrea, de a-și închină viața pentru emanciparea neamului românesc.

Poporul din munții apusenî privia încă de pe atunci la el cu mândrie și speranță, gata de a-și încredința sórtea în mâinile lui.

În anul 1848 vedem pe Iancu în elementul său. Atunci se retrase în munții apusenî și-și învăța poporul, ce are de a face, cum are a se purtá, în acele țile grele. La 3/15 Maiu 1848 vedem pe Iancu în Câmpul libertății la Blaj, în fruntea alor țece mîi de »Moți«, cari au fost primiți din partea celor treideci mîi de iobagi cu strigăte nedescrîptibile de bucurie.

Aci începe activitatea lui Iancu, care aparține domeniului istoriei, și care nu începe în cadrul unei biografii scurtată pentru o revistă lunară.

Un lucru însé nu putem a nu-l accentuá aci, că adică Iancu a fost care cu »Moții« lui au apêrat munții apusenî de n'au cățut și ei în mâinile rebelilor, care fugărise armata preste frontieră și erau domni preste tótă țera. El a fost cu drept cuvânt numit regele munților, că el i-a scutit și apêrat, de n'au cățut în mâinile revoltătorilor. El a respins ori-ce distincțiune pentru persóna sa: orđuri, funcțiuni, pensii, căci, țicea el — »eu nu pentru binele meu, ci pentru tron și națiune m'am luptat. Guvernul să mijlocescă acordarea promisă némului românesc; atunci voi primî decorațiunea, altcum nu!« Dar tractarea brutală atentatului dela Halmagiu, arestarea și maltratarea din 1852 și mai ales durerea pentru neîmplinirea promisiunilor făcute poporului din partea Nemților, vędându-se pe sine și pe poporul său înșelat, l-au adus în fine la desperare, și i-au întunecat mintea. Nu mai era Iancu, ci numai umbra lui Iancu, precum țicea însuși. Nicî că mai voia a purtá alte vestminte decât cele țerănesci, totdeauna în opincî și cu fluerul în buzunar. Încungiurá societățile, de ședea la mész și mai venia cineva să ședă acolo, se ridică și se depărtá, fără a țice vr'un cuvânt. Când nu-și mai putea suportá amarul, scotea fluerul și trăgea din el doine jelnice.

Astfel a trăit și umblat el dela 1852 până la 10 Septembrie 1872, când îl află mórtea în Baia-de-Criș. L'au îngropat în 13 Septembrie sub uriașul stejar a lui Horia din Cebea. 30 de preoți români de ambele confesiuni, au celebrat la înmormântarea lui. Țr poporul din cele mai îndepărtate unghiri, l-au petrecut din Baia-de-Criș până la Cebea, au fost cel puțin 10.000 de ómeni de față la înmormântarea lui. A fost o înmormântare deamná de el. Moții n'au lăsat să supórte altcineva spesele, le-au solvit doi »Moți« tineri. Cine au fost nu se scie.

Epitafiul: Avram Iancu, avocat, prefect Leg. Gem. Rom. 1848/9 † 1872.

Tata lui Iancu a murit în 1855 lăsând o avere în valóre de 3449 fl. 97 cr., care trebuia să se împartă între cei doi fii ai lui, Avram și Ioan (cêst din urmă rēposat ca preot la 1871) Avram Iancu a erețit casa în care s'a născut, rēmasă pustiá după mórtea tată-său; apoi mai multe parcele de arăturî și fēnațe, și 1/3 parte de móră. Acéstă casă, în care s'a născut Avram Iancu, nu se va înstreiná, ci va rēmané pururea proprietatea națiunii. Înaintea porții acelei case sunt doi plopî înalți, sădiți chiar de mâna lui Iancu.*)

Avram Iancu, care după sdruncinarea sánătății a trăit lipsit și retras, și-a testat națiunii tótă averea sa, care ațî valoréză cel puțin 3000 fl.

Iată testamentul lui Iancu:

»Ultima mea cerință!«

Unicul dor al vieții mele e să-mi vęd națiunea mea fericită, pentru care după puteri am și lucrat până acum durere fără mult succes, ba tocma acuma cu întristare vęd că speranțele mele și jertfa adusă, se prefac în nimica.

Nu sciu câte țile mai pot avé; un fel de presimțire îmi pare că mi-ar spune, că viitoriul este nesigur. Voesc dară și hotărît dispun, ca după mórtea mea, tótă averea mea mișcătoare și nemișcătoare să trecă în folosul națiunii pentru ajutoriul la înființarea unei academii de drepturi, tare crețend, că luptătorii cu arma legii vor scóte drepturile națiunii mele.

Câmpeni, 20 Decembre 1850.

Avram Iancu, m. p.
advocat și prefect emerit.

Nu uita, scumpă națiune română, pe cel mai brav din fii ței, care pentru drepturile tale s'a luptat, pentru tine i-a sângerat inima până la mórte, și care-și ascéptá măréta țî a învierii sub stejarul lui Horia!***)

*) Sperăm a pute la vēră fotografia casa lui Iancu, ca să putem decora cu ea o pagină a »Revistei Ilustrate«.

**) Cine vré să scie mai mult despre Iancu, cetescă »Transilvania« pro 1872 nrî 21—22. Și »Transilvania« pro 1897 nrî V—VI, dar mai vęrtos biografia lui scrisă de dl I. S. Șuluțiu.

DETUNATA.

Legendă.

Spun cei sciuți, că nici lumea n'a fost dela început tot lume, necum s'ar fi fost lucrurile în ea tot cum le vedem adî; D-șeu scie care, când a început a fi și când va încetă de a mai fi așa precum este astăzi. Dîce că odată, în timpurile cele vechi, pe când lumea era mai tînără și prin urmare mai bună și mai frumoasă, atunci și munții erau numai cît mușinoile,  r Dunărea și apele cele mari erau numai niște p reuase, mările erau b ltoce pline de br sce,  r de  meni nici poman .  n unele țeri trăiau Zinele  r în altele uriașii.  n Ardeal au viețuit pe atunci Zinele  mp rtite în mai multe republice; erau însă precum ne spune tradițiunea mitologică, și c teva state urieșesci în Ardeal, dar acele paremise că au fost regate despotice. Destul că Zinele erau vecinele uriașilor,  r uriașii erau vecinii Zinelor, vedeți D-V str , cum suntem noi vecini cu Ungurii, cu Nemții, cu Telienii și cu Muscalii,  r ei sunt vecini cu noi, c  bagseama aș a r nduit D-șeu. Dar precum între noi și între vecinii noștrii se  nt mpl  câte odată câte o vrajbă, ceartă și neînțelegere, care ne  nd mn  să facem resmeliță, aș a se  nt mpl  și între n mul Zinelor și uriașilor, ba c teodată li-se  ngroș  gluma, bun   r că la Plevna.

Numai puține Zine scăpară din  nc erarea cea din urmă, cele mai multe c durr  în lupta pentru neat rnare,  r uriașii începură a le pr d  țera, c  dor  erau p g ni.

Pre când  stea uriașilor năpusti asupra Zinelor Ardealului și d rim  cetate după cetate pustiind patria Zinelor; pre când bieteles Zine fugiau desperate (desnădăjduite)  n t te părțile, cu lacrimile pe obraz, cu părul despletit, unele fără cr tință, altele fără șorț dinainte, sc p ndu-ș  p te bieteles r v șele de dragoste; pe atunci s'a aședat, în ținutul unde ad  e comuna Bucium, în munții apusenii lângă Abrud, un căpitan de uriaș, care era fiară sălbatică față cu Zinele, era gr za lor; de suflarea lui se  nsp im ntau și frunzele, de pășirea lui se  ngroza c pri ra,  r de răcnetul lui tremurau urșii și mistreții ca varga; era uriaș și pacer.

Atunci poporul Zinelor — c t a mai sc pat din clacă, s'a retras între munți dinaintea acestui uriaș turbat, fără să se pótă odichni dinaintea lui chiar și aci — afară de o Zină, care rămase ascunsă în codrii deșii ai munților. Eu cred că Zina acésta a c ntat mai  nt i  c ntecul:

* n munți e libertate
Căci aburii cei răi,
Din v i nu pot străbate
Prin aer sus la ei!*

Dela ea s'or fi dus vorbele acestea din gură 'n gură, din n m în n m, până ce poetul Andreiu Murășan le-a scris ca să nu piară.

Dar  st c pc n al uriașilor, ce și-a fost aședat cuartirul general în Buciumani, avea un fecior, apoi ce fecior? frumos și voinic c t nu-i mai aflai păreche, apoi avea o inimă bună, de a-i fi jurat, că nu-i fecior de uriaș, cu t te aceste în multe r ndurii a dovedit curagi  at t de mare, c t chiar uriașii il numiau erou (vitezaz.)

După  vingerea Zinelor a trăit și el în Buciumani, adecă c lea unde-s ad  Buciumanii, cu tatăl său; însă nu-i plăcea nicid cum de singurătate și ca să o alunge dela sine,  ncep  să umble la v nat prin munții străbunii, secularii, prin Conțul și Corabia, prin Frasinul și Vulcoi , prin Găina și Dealul-mare, și el mai scie pre unde; cine mai p te sci pre unde mai  mbl  v n torii dac  es de acasă?!

Feciorul uriașului se chem  Dalcar și era frumos, at t de frumos c t fără voe cucerise inima multor fete de uriaș, cu t te

că el se purt  rece cu ele, necunosc nd  nc  dragostea. (Cine scie cum s'o fi numit aceea p m  în limba uriașilor?!)

Odată umbl nd  r  la v nat — patima v natului il duse departe de locuința sa și  nopt  în munți. Acolo să culc , tem ndu-se să nu se înfunde mai tare în cei codrii neumblați, dar nu put  s  adorm , c  p n la ochii lui străbătă o rază de foc,  r p n' la ureche un c ntec din harfă. Neput nd dormi s'a ridicat și s'a dus tot c tr  raza cea de foc, din cotro il venia și sunetul. Când colo ce să vedeți? Nu după mult umblet d  de o Zină c nt nd în harfă.

Cum dete Zina de veste, că o vede cineva, se retrase sp riat , dar junele o liniști  ic ndu-i: nu te teme, zinișor , nu fugi de mine, că dor  nu-s chiar spaima ciumi , de nuți-oi  put  face v'run bine, dar r u de bună samă nu-ți voi  face. Aș dorii să te văd în tótă viața mea și să nu-mi mai iau ochii de pe tine; nu fugi dară, stăi să te văd mai bine. T ner  Zină se îmbărbătă la cuvintele junelui, perd  frica și-l acceptă până se apropi  de ea, atunci il d șe: Vei fi obosit, bădiță, vino de te odichnesce.

 re mai e lips  s  vă spun că tinerii s   ndr gostir  foc din aceea minut . Nu fie-care va ghici, c  Dalcar a început a iubi pe frumoșă Ocna — aș a se chem  Zina —  nc  din minuta când a audă-o c nt nd în harfă, fără de a o vedea, și Ocna  nc  începu a iubi pe Dalcar de când il audă cele de  nt i  cuvinte  ncur j tore? Eac' aș a se începe dragostea!

Dalcar se  ntorșe a d oa  i acasă, dar nu ca p n' atunci, pară-i lipsia ceva, se afla cam nu sciu cum, g ndeai că-i în loc strein, aș a era de g nditor. Tatăl său, vulpe b tr n , cum v d  una ca asta, îndată pricep  c  Dalcar este îndrăgostit, ci nu-l muștră, dar nici nu se putu r bd  să nu-i d c  una alta, cum fac toți părinții. »Dragul meu copil, cam v d eu ce-ți lipsesce, cam g ndesc eu ce bubă ai, de ești aș a  ng ndurat; nu face însă nimic, aș a e lumea, aș a ne-am pomenit și aș a ni-om sfirși, la feciorii le-au fost dragii fetele și la fete feciorii; una  ns  bagă de seamă, să nu te pun  păcatele să te  ndr gostesci în zine, că sunt neam slab și cel mai dușmănos c tr  noi, c tr  n mul urieșesc. M'am și jurat, copile, m'am jurat pe barba mea, că voi  st rpi tot neamul zinelor, de aceea să nu cutezi a iubi o Zină, că n'a fi bine; ba din potrivă să fi cel mai neîmpăcat dușman al lor, precum sunt și eu, tat l tău, și pre cum sunt ele c tr  noi; aș a te ia pe samă, capile!

Cam aș a sfătuia tatăl pe copil, dar copilul c t ómenii, ba și mai mare, c t uriașii, ascult  de ascultat cu cele urechi, ci picioarele tot il duceau unde vrea inima și nu unde ar fi voit b tr nul cel n t ng. Mai în tótă  iua mergea t nerul la v nat, mai în tótă  iua nu v n  nimic, dar nu mergea odat  să nu se  nt lnesc  cu Ocna, cu ibovnica lui, care-l acceptă cu at ta dor și sete, cu dragoste, cum numai Zinele sciau s -ș  aștepte drăguții. Mult tmip petrecură ei în ac st  iubire  nfoc t , multe  ile le-au fost mai dulci ca mierea tuturor stupilor din lume, multe ceasurii mai plăcute decât t te plăcerile vieții, dar ah! și ei fură scoși din Arcadia, și ei trebur  s  cunosc  adevărul  ic lei:

*După dragoste — suspin,
După dulc ț  — venin!*

De c te ori se desp rtau, totdeuna trebuia să f g duesc , c  mâne  r -ș  caută drăguța, până atunci ea nu-l lăsă din brațe,  r după ce-i audă făgăduința  nt rit  cu jur m nt, il săruta de desp rtire, un sărutat lung c t o  i din postul-mare și se ducea

cântând cătră peștera sa, uitându-se adesea în urma iubitului ei, care încă-și cam aruncă ochii preste umăr.

Amândoi erau fericiți dar și nefericiți totodată; fericiți fiindcă iubiau și erau iubiți și nefericiți că nu puteau fi pururea împreună. Fie care din ei scia ce scia; el scia că Ocna îl ascéptă cu iubire și ea scia că Dalcăr vine de bună samă, după-cum au fost înțeleși, și nici-odată nu trebuia să aștepte prea mult. Dar un neastêmpăr se încuibase într'amândouă inimile și era destul pentru de a le face nefericite.

Odată însă trebui să aștepte Zina prea mult și iubitul nu se mai ivia; miș de gânduri îi trecură prin minte: ore nu s'a primejduit cumva? ore nu-i bolnav? ore . . . ? ore . . . ? dar nu se pôte, eu nu cred să mă părăsască scumpul meu Dalcăr, nu, el e cu mult mai bun, cu mult mai fidel (credincios) decât se-și bată joc de mine; așa dicea Ocna! Dar când credea că amu, amu îi vine drăguțul, se vedu încungiurată de uriași nătângi, grosolani, prostalâi, urîți ca miețul nopții și crunți ca niște fiară sêlbatice; o mână aspră o prinse de piept; ea scóse un țipet și se simți cădênd, în urma mai multor lovituri cu arme ucigătoare, apoi se tăvăli în pulberea muiată de sângele ei și horcăia de mórte.

(Un Român metalurg din Bucium-șesa).

Într'aceea ajunge și Dalcăr și vedêndu-și drăguța mórta străpunge cu arma sa pe ucigătorul ei, pe omorîtorul de Zină. Uci-gașul era însă chiar tatăl său, ceea-ce vedênd Dalcăr, era ca nebun de durere, atât pentru tatăl său, cât și pentru drăguța sa. De durere a răcnit ca un leu iritat, ér la răcnetele lui au răspuns ca un echo trăsnetele rêsunătoare; — după durduitul trăsnetelor pământul s'a deschis și a înghițit în sinul său atât pe fată cât și pe fecior într'un mormânt. Ér căpitanul de uriași cu tótă óstea lui a fost răpit în fundul vulcanului — care se deschise de răcnetele lui Dalcăr în tunetele ceriului — și focul mistuitor îi prefăcù în piatră. Din trupurile lor, petrificate stând în picioré, se formară cuțile frumósei Detunata, care apar ca o óste petrificată.

Poporul mai dice că mult timp după aceea âmbła pe aci în tóte serile un Duh, care ținea în mână o ceteră neagră și cântând din ea își ascundea durerile. De aci apoi Detunata se mai numesce și *Pétra, lauta séu cetera neagră*.

Cele pân aci înșirate le scosei din cartea lui Kövári Laszló »Erdély-földe Ritkaságai«. Dar pre când trăiam ca învățator în Bucium-șeasa, chiar sub Detunata, altcum auđii povéstea ei; și adecă d'ela vestitul bocotan Ciuca Teodor o auđii în următorul mod:

Detunata n'a fost nici ea, decând lumea, tot Detunată; ea e făcută, bună-óră cum facem noi o șură, o casă, orî altă clădire, din material de lemn, numai cât de bună sémă e făcută de o mână mai tare, mai puternică, de mână de uriaș.

Urzitoriul ei a fost o fată de uriaș. Ea mai avea o soră. Amêndouă se gândiră să facă câte o cetate, și și făcură, una »Detunata stâncósă«, ér alta »Detunata flocósă«.*) Și și una și alta lucrară bărbătesce dar odată, când erau mai gata, țise una din ele: soro gătați-vei tu cetatea pe Sâmbătă séra? Ér aceea-i rês-punse: »De va voi D-șeu, așa cred că voi fi gata, dar tu?« — »Eu, țise cealaltă, orî va voi D-șeu, orî ba, tot o gat pe Sâmbătă séra de nu mai curênd încă«. Și lucrară mai departe. Dar colo Sâmbătă séra Detunata stâncósă era gata, frumósă, luminósă, înaltă până în ceriu, cum numai la uriași s'a putut vedea așa cetate. Ceealaltă soră nu-și putu găta cetatea, din pricină că lucră fără voia și ajutoriul lui D-șeu, și ce lucră țiu, se surpá nóptea. Din asta causă atât s'a mâniat și s'a înfuriat de tare pe soru-sa și pe cetatea ei, cât luă un bolovan mare cât un deal și trăsni cu el în cetatea cea mare și pompósă a sororei sale; cetatea s'a scuturat din temelie, s'a ruinat mult din ea, s'a prefăcut de loc în piatră și i-a rêmás numele Detunata.

Altă legendă a detunății e următoarea:

Un jidov voi să-și facă aci o cetate mare puternică. A și început a lucră, dar asta s'a întêmplat de mult, tare demult, pe când erau și jidoviți uriași, adecă pe când era lupul cățel și barna vițel. S'a pus deci jidovul cel uriaș la lucru și a lucrat, și a lucrat, până a ajuns la ceriú cu lucrul. Dar în ceriú nu a putut străbate, căci pelița ceriului e fórte tare. Jidovul însă voia să străbată și în ceriú, cu orî-ce preț. Deci căută după un sfredel să sfredelêscă el bolta ceriului și să pótă el străbate acolo. Sfredel nu află acolo de-a îndemână. Scia el că jos are sfredele destule, că dóră bărdași la lucrurile lor câte unelte folosesc, și apoi el bărdaș era, din grinđi de brad făcuse tótă cetatea până la ceriú. Trimite deci pe femeia sa, jupânésa Ruhála, jos după sfredel. Aceea, ce să facă, trebuie să asculte, și merse în jos cum merse, cu mare greu, căci era tărósă (îngreunată), dar când fù la suis nu mai putea de ostenită. Ce și vreți, dór e o cale de aici pân' la ceriú, să te cobori odată apoi ér să te sui! Deci suind ea cu mare greu, când o mai părăsía puterile, mai auđind și cum o înjură bărbatul căci nu mergea mai iute, începù a plânge și a blêstămá: »Dare-ar D-șeu să te prăbușești și să te faci stan de piatră!« atunci paff! un tunet nimeresce cetatea jidovului atât de bine, în cât tótă o prăbușesce până 'n temelie și se face pétră. Jidovul cu Jidovanca zac îngropați sub ruinele cetății, care, cum țiseiú, fù de lemn și se petrifică după blêstămul jidovăncii, și ađi se numesce Detunata. Eu cred însă că poporul légă de Detunata, în acest cas, legenda »Jidovului« un deal lângă Zlatna.

Altă legendă, și acesta mi-se pare că relatêză mai bine la Detunata. Dice că Detunata-i făcută de o fată mare, o fată de uriaș. După ce a gătat-o, a voit să se sue în vârful ei pe din afară, călare pe o pajură, nu pe dinlăuntru, pe trepte, cum se suise pân atunci. Se pune deci călare pe pajură și pune merinde pajurei un bou fript și o bute de vin. Și începe pajura a sburá, a se înáltă, și unde flămênđia, îi tot da fata din carne să mănce și din vin să bee. Dar în dar îi fù tótă truda, tótă încercarea, căci pajura-și găta tótă merindea și tot nu putu ajunge în vârful cetății, că dóră era mare până'n ceriu. Mai înáltindu-se flămândă, tot mai sus și mai sus, o părăsiră puterile, începù să cađă la vale și atât pajura cât și fata, vedeau bine că nu-i modru să ajungă vii la suprafața pământului. Fata în desperarea ei, începe a blêstămá din spatele pajurei celei cu două capete: »Tune-te D-șeu și te facă pétră, cetate blêstămată; nu-i destul că m'am năcăjit cu tine până te-am făcut, acum imi mai mănci și capul!«

Ruga-i fù ascultată, blêstămul se prinse. Când cădea ea cu pajura jos se făcea praf și cenușe, un tunet șgudui cetatea din temelie și o prefăcù pétră, cum e până'n țiu de ađi, că fata

cea de uriaș o făcu-se din lemn, și tunetul o nimeri atât de bine de rămase numai cât se vede. Detunata i-a rămas numele. Nici pajura cu 2 capete nu s'a mai vădut de atunci, nici fete de uriaș și nici cetății așa de mari, cât se ajungă până la ceriū. Așa spune mitologia poporului!

În adevăr însă Detunata este un pisc de pētră de basalt, compusă din prisme mari de basalt ce stau din jos oblu în sus, ca și când ar fi nisce arbori uriași unul lângă altul, în munții Abrudului, spre mēcă-nópte rēsărit dela Bucium-șesa. Apare ca o casă mare, uriașă în mijlocul unui izlaz, înaltă de vre-o 200 coți și în periferiă de vre-o mie de coți. Ađi apare ca și când ar fi avut când va o periferiă cercuală, rotundă și ar fi căđut par-

tea din spre apus. În Europa, numai despre Scoția se đice că ar avea asemenea lucruri.

Dela Detunata spre vest e țera Moților.

Locuitorii, dela pólele Detunății sunt toți Români metalurgi (băieși), ómeni frumoși, ospitali, isteți. Portul lor e din cele mai frumoșe porturi țărănesci, atât al bărbaților, cât și a muierilor. Aci alăturăm un portret, care representă pe un Român metalurg din Bucium-șesa, dela pólele Detunății.

I. P. R.

*) Sunt două piscuri de pētră situate în liniă dela sud spre nord, piscul de cătră sud e ocolit și acoperit de pădure și tufari, de aci e numit »Flocósa«; piscul dela nord e pleșuv în vēr și în partea lui sudică, de aceea se numește »Pētra« orî »Stânca«, Detunata stâncóșă.

Țeraniii noștrii din Seliște lângă Sibiiu.

*Tórce, lele, tórce, tórce
Pân' bădița s'a întórce.*

*După jocul românesc
Stîngu-mē și mē topesc!*

MISERIA.

Afară-i érnă aspră, grea,
Cad repeđi fulgii cei de nea
Și 'n casă-i frig nesuferit . . . .
Ea are cinci copii și toți
De fôme plâng, și sunt mai morți
De ger cumplit!

Și astăzi încă n'au mâncat
Căci îndeșert ađi a umblat
Ea — mama bună — la cerșit —
Nimic de pre la trecători
— Deși cerșit-a de din zori —
Nu a primit . . . . !

Séra sa'ntors acasă ér,
Simța în piept un chin amar
Ér trupu-i îngheța de frig . . . .
Copii-o'ntrebă: „ce-ai adus?“
Și trist mai e, al ei răspuns:
„Nimic . . . . nimic!“

Copii plâng și de mâncat
Cer — ér mama'ndurerat
Își șterge ochii lacramânđi . . . .
Le-ar ajuta decât-ar puté
Căci doră și ea îi vedea
Ca sunt flămânđi . . . .

Și îi desmêrdă-i culcâ'n pat,
I mângâie că de mâncat
Le-aduce mâne — ei adorm . . . .
Și ochii mamei obosiți
Se'nchid . . . . ér pruncii fericiți
Surid prin soma . . . .

Și mâne?! . . . . éráși va porni
Mama sermană a cerși . . . . .
— Așa sermanii ei trăiesc —
Sêraci ca ei dór nime nu-i
Mai mult flămânđi decât sâtu-i
Se chinuesc . . . . ! !

Emilian.

ARGINTUL VIU (Hydrargyrum vivum, Mercurius vivus, Quecksilber, Higaný).

(Hygienă.)

Argintul viu e unicul metal fluid la temperaturile noastre de rând, carele înghețã la 40° și fierbe la 360° Celsius. El provine de comun în combinațiune cu sulfur (puciosă) și atunci se numesc Cinnabarit*) (Hg. S. Hydrargyrum sulfuratum rubrum, Zinnober, Higaný kéneg). Băile cele mai renumite sunt Idria în Carinthia, Almadia în Spania și Valea dosului lângă Zlatna, în munții apusenii.

Zinnoberul sgăriat are o colóre frumósă roșie. Se folosește și la zugrăvit.

Argintul viu se alege din Zinnober prin prăjire, cu care ocașiune sulfurul arde c'o flacără vênêtă, ér argintul viu evaporézã și condus prin țevii se condensézã în vase anumite de lut séu de fer. Mai departe el se pôte alege din combinațiunea asta și prin proceduri chimice.

Inpreunările argintului viu cu alte metale se numesc Amalgame, dintre cari cele cu Zinn (Sn.) s'au folosit mult timp la pregătirea foliei pentru oglinđi, dar ađi se întrebuintézã mai mult argint de rând pentru scopul acesta.

În argint viu se topesc atât obiectele de aur, cât și cele de argint. Prin înferbintare el érá se pôte duduí din combinațiunile acestea. El evaporézã și la temperatura de rând și atunci putem observá cum ni se negresc inelele, cerceii, orológele etc. din metale nobile, dacã avem de a face cu argint viu séu cu preparatele lui. În odăi unde sunt aburii de argint viu, se veșteđesc florile și omul prin rêsufare în timp mai îndelungat pôte se învenineze.

Argintul viu se întrebuintézã la pregătirea unor aparate fizicale, precum sunt: Barometrul și Thermometrul, apoi se folosește în chemiã și cu deosebire în medicină după proverbul cel vechiú: »quisquid peccat Venus, curat Mercurius.«

Preparatele, cari s'au folosit odiniórã séu se folosește acum sunt urmátóarele:

1. Argintul viu cel crud (Hydrargyrum vivum, Mercurius vivus) ađi nu se mai folosește, dar mai demult se întrebuinta în cantitãți de câte 200—300 de gramii intern în contra încuieturei de mațe după principiul cel radical, că, séu crépã pațientul, séu se scólã.

*) În părțile bihorene și arãdane țerancele îl numesc »țanabor«, ér pe ómenii noștri din Pietros, Baru mare, Bãnișor ș. a. din valea Jiului transilvan îi auđiam cerând se le punã în vinars ținober și țipirig, și vedeam cum jidana le punea dóue sãruri în vinars.

2. Unguentum Hydrargyri cinereum commune séu Unguentum neapolitanum. Acesta constã dintr'o parte de argint viu mestecat și frecat bine cu dóue părți de unsóre nesăratã. Forma cea francesã (le Boeuf) după pharmacologia galicã e mai tare și conține 50% de Hydrargyr. Forma cea dintâiu e cunoscutã la noi sub numele de unsóre de pëduchi și se folosește la fricțiuni antisiphilitice câte 3—5 gramii pe đi. Câte odatã se nasc beșici (Eccema mercuriale) pe piele unde se frécã untura asta, dar dispar érá de sine în 2—3 zile.

3. Emplastrum hydrargyri séu mercuriale constã dintr'o parte de argint viu mestecat cu jumëtatea greutãții sale de Terpentín, adăugênd apoi de patru ori mai mult unguentum plumbi.

4. Calomel (Hg₂ Cl₂, Hydrargyrum chloratum mite, Mercurius dulcis) e un prav alb ca fãrina, carele se înprósca la copii în ochi, când pãtimesc de afecțiunii scrofulóse; în urma lacrimilor sãrate lécul ásta se peface momentan în sublimat în ochii copiilor. În cantitãți de câte dóue séu trei decigrame intern luat are o influință laxativã și colorézã conținutul mațelor verde.

5. Sublimat (Hg Cl, Mercurius sublimatus, Hydrargyrum bichloratum corrosivum) e un venin puternic, pe care medicii îl folosesc la desinfecțiunea mânilor proprii și a locului de operare. Rane spãlate cu un gram de Snolimat topit într'o litrã de apă a căusat mai multe înveninãri și de aceea medicii folosesc soluțiunii mai slabe d. e. un gram topit în dóue séu trei litre de apă. Soluțiunii mai concentrate se folosesc la stêrpirea stelnițelor (Cimex lectularius) de prin crepãturile mobilelor. Fiind tóte soluțiunile acestea limpeđi ca apa, medicii, ca se nu se pótã confundá, le colorézã într'adins cu fuchsín roșu.

6. Hydrargyrum jodatum flavium (protojoduret) se folosește la prepararea de pilule pentru întrebuintarea internã.

7. Din Hydrargyrum oxydatum rubrum se face un unguent roșu pentru ochii urduroși (Blepharitis).

Poporul nostru întrebuintézã din vechime Zinnoberul ca leac în contra bólei franțosesci (morbus gallicus, syphilis). Cura asta el o numesc tragere de fumuri (și; ia fumuri, se afumã) și constã din prăjirea Zinnoberului pe jar séu pe un vãtrariú ferbinte, cu care ocașiune pacientul resuflã aborii de argint viu. Cum și de unde a învêțat poporul nostru metoda fumegãrii ar fi vrednic de scrutat. În literaturã aflãm mai întâiu amintindu-se de atari lecurii în cãrțile lui Susrutas, traduse din limba sanscritã pe lati-

nesce de Hessler la partea Chikitsitas thana (Therapia) . . . . de fumo ducendo, nasali remedio et ecligmatis usu: Ore fumum bibat primo; deinde naribus eum bibat etc. Hoc est praeceptum de remedis bibendi fumi.*)

Medicii s'au lăsat de mult de metoda asta, dar argintul viu, respective combinațiunile lui și ei le prescriu de patru sute de ani încôce în contra morbului amintit. Renumitul profesor Fournier din Paris într'un tractat al său: „Du choix d'un traitement mercuriel“, publicat în numărul 31 a fôiei „La semaine medical“ din 30 Iunie 1897 hotăresce cu limpețime franțozescă indicațiunile la vindecarea morbului din cestiune din tôte punctele de vedere și fiind că părerile lui sunt cele mai moderne, îmi permit pe scurt să le amintesc și aci.

El deosebesce trei metode la prescrierea lécurilor de argint viu: intern, estern și injecțiuni sub pele. Calitatea morbului galic după semne încă o împarte în trei clase: ușore (roscola, maculapapulos, catarrh simplu de grumați), seriose (defluvium capilitium, psoriasis syphylitica, condylomata lata) și în grele (Iritis, ulcera laringis, phagadenism, gummata, Syphilis maligne precoce etc.)

Pentru bólele ușore la tineret cu stomac solid recomandă metoda internă (pilule de protojoduret și sublimat à 0'01 gr.); pentru casuri seriose și cu deosebire la lucrători cu dinți și gingii sănătose fricțiunile externe (unguentum Hydrargyri cinereum); pentru casuri grele injecțiunile hypodermatice (calomel séu sublimat). Metoda primă și a treia sunt discrete, până când a dóua prin murdăria ei ușor se tradéză. Scăderile celei prime sunt ștricareea poftei de mâncare, ér la a treilea injecțiunile sunt pentru unii pacienți atât de dureróse, de ei séu se lasă de cură séu de gróză desertéză de prin spitaluri.

Inveninări.

Tôte preparatele de argint viu sunt veninóse și de aceea nîme se nu le folosescă fără prescrierea și autorizarea medicului. Semnele de înveninare sunt următoarele: respectivii devin paliđi la față, slăbesc; capătă aprindere de stomac și de mațe, li se umflă gura, li se aprind și se roșesc ginginile și răspândind un miros puturos din ea, tot scuipe la bale (Ptyalismus), cari conțin

*) Die venerischen Krankheiten im Alterthum de Dr. Friedrich Wilhelm Müller. Erlangen 1873.

Hg, cam câte 2—4 chile în 24 de óre. Dacă pacientul se espune și mai departe ocaziunei de înveninare și nu face atent medicul de timpuriu, că simte un gust metalic în gură, aprinderea ginginilor progreséză și devine croupósă, dinții, cari s'au negrit încep a se clătina și cu deosebire cei de jos a pică. Mestecarea, graiul devin dureróse, junghiuri apar prin închieturi (Arthralgia mercurialis), ómenii aceștia încep a tremurá, a siscávi, își perd somnul, aiureză și pe urmă ajung idioți și hecticoși.

Atari înveninări provin cu deosebire la băieși și la morboși, cari folosesc lécuri de acestea fără controla medicală. Pentru înveninarea cuiva preparatele acestea nu se folosesc. Gustul cel metalic le tradéză îndată. Nefericiri se întemplă séu din confundarea lor cu alte lécuri séu ape, séu când cineva într'adins le folosesc ca să se sinucidă.

După unele date statistice, frecvența bólelor ástora secrete comparată între popórele din Monarchia, tot la o miă de inși sunt morboși: Români 82, Maghiari 69, Ruteni 63, Poloni 48, Croați 47, Cehi și Nemți 46. Acum, după ce există atât bóla asta grea, cât și cunoscinta Zinoberului la popor, rog pe toți preoții și învățătorii, cari vin mai adeseori cu poporul în atingere, să fie cu băgare de sémă atât la esistența morbului, cât și la machinațiunile babelor și unde li-se pare ceva suspect, să întrevină și se mijlocescă visitarea prin medic, căci babele sunt în stare și la alte morburí se ordineză fumuri d. e. cum s'a întemplat nu de mult în Ungaria de sus, unde o fată de Român M. s'a înveninat și a murit, ér procurorul de stat, ca „codean“, n'a împărtășit părerea dlui Jesian, că babele is meștere și bólele se nasc din configurația planetelor*), ci cu tot dreptul a arestat strigóia aceia.

Preoții își împlinesc o datorință sfântă prin visitarea mai désă a poporenilor morboși și autoritatea le crește pentru interesul ce arată față de ei, când se află în necasuri. La omul cel sêrac, carele trăiesce „din mână în gură“ ori și ce morb e împreunat cu fómete, ér preotul la spovedire, prin punerea canónelor pe cei avuți, ca să ajute cu plugul, cu carul și cu pâne pe cei sêraci și morboși, lucră togmai în înțelesul cel mai strict și adevêrat al religiunei creștine.

Dr. T.

*) Veđi »Familia« din anul trecut, »Despre magnetismul vital« de Jesian.

Scrisóre cãtră un bêtrân.

*Pêrul alb e lucru mare pentru cine vrea se scie,
Și a sci se-l porți e, póte, cea mai grea filosofie.
Vremea ce sbârcesce fața, neteșcesce judecata,
Pentru ori-ce încrețitură mîntea trebui se-și ea plata,
Și pleópă de pleópă când s'apropie-n afară,
Atunci ochiul cel lăuntric, vede lumea mult mai clară.
Ah, și mari lucruri grăesce gura pregătitei grópe,
Și 'nțelept trebui se fie, cine stă de ea aprópe! —*

*Éta ce gândesc, când trece un bêtrân pe lângă mine,
Și când ved pe fața-i blândă ierogrifele divine,
Ce-a săpat în trecăt, vremea, ca pe-o obeliscă vie!
Mi-se pare că într'ensul ved un đeu:
Ah, cine scie*

*Ce-o fi clocotind în lumea strînsă în bêtrânu-i creer,
Și ce-o fi târînd cu sine furtunosul lui cutrier!
Câte visuri isbândite! Câte visuri sfărimate! —
Grămădire colosală — ici ruine de palate;
Dincolo un cadru 'n doliu și sub el un vraf de scrum. —
Într'un colț trântit se vaită dorul, abătut din drum.
Câte cuiburi góle! Câte, câte falnice porniri,
Și ilusii aurite, prefăcute 'n amintiri!*

*Cum se nu te'nchină în fața unui astfel de colos
Și 'n genunchi de admirare se nu-i dai smerit primos,
Sciînd că pândă-tr'amurqul gârbovitei bêtrâneți
El a răbdat vijelia nestatornicei vieți! —*

*Tot așa gândeam de tine, când vedutu-te-am întâi,
Pân a nu sci ce acopêr prefăcuți ochii tîi.
Ađi când te cunosc, — ce cuget, de voesci se sci ascultă:
E ciudat s'auđi o gură îmbâtrânită că 'nsultă,
E ciudat să veđi moșnegul hărățagos, cãtând pricină
Lumii și batjocorînd-o, — chiar când ea ar fi de vină,
E ciudat să veđi pe capu-i pêrul alb că se sburlesce,
Rêutatea și mânia pe bêtrân cumplit mângesce.
Gura lor e pentru sfaturî, nu pentru ocări! —*

Ce-ai đice

*Pe Bêtrânul cel din ceruri se-l veđi pogorît aice,
Și din vecinica-i răbdare se-l veđi ca pe-un om de rînd,
Mânios svêrlind cu petrii după noi, și înjurând? . . . .
Nu-i așa că tótă slava i-ar căde în ochii tîi?*

*Veđi — noi socotim bêtrânii ca pe nesce Dumneđei,
Înțelepți, blăjini pe dênșii pururea stăpâni fiind,*

Bunătate și iubire preste noi împrăștiind,
Purtând vecinic în privirea lor văpăile iubirei, —
Așteptând, ca pe un ôspe drag, clipela adormirei,
Sufărind de suferință și de plânsul tuturor,
Dușmanului ce-i hulesce tinzând mâna de-ajutor. —

Vai! dar cui spun eu acestea? — Ție, care n'ai idee
Că în ômeni pus'a Domnul sfânta dragostei schinteie,
Care n'ai dospit în tine decât négra réutate,
Ție-mbetrânit în ură și 'n vrajbă, și în păcate,
Care n'ai simțit în peptuți mai curată mulțămire,
Decât plânsul altor inimi, ca se-ți riđi de-alor sdrobire;
Ție care, când veđi pe altu propășind în a lor cale,
Simți că crepă 'n tine fierea . . . chégul réutății tale.

Haide! Incețeză odată cu smintita-ți îndârjire!
Lapădă-ți fățarnicia și 'nvrăjbăta ta pornire!
Aibi o clipă de căință pân a nu intra-'n mormânt,
Plécă-ți fruntea și 'mblândesce-ți cugetare și cuvânt.
A surpá din temelie lumea — veđi că nu se póte, —
Deci astêmpără-te! —

Uite, ți se ved, prin piele tôte
Poftele ce fierb în tine! — Aibi rușine cel puțin! —
Nu te mai preface! — Haide! Cugetă că ești creștin,
Și că dincolo de grópă ăți va pune mâna-n piept
Cel de Sus, și vei da sémă de-ai fost strêmb orî de-ai fost drept!
Ah, și când scii că de ochiu-i nu-i ascuns nimic în vremuri,
Trebuie se fi dinainte-i cremene ca se nu tremuri!

Și 'n auđul celui Vecinic, și 'n auđul têu atuncî,
Șor deschide 'ngrozitóre, ca ale ghehenei munci,
Dóuê gurî. — Uná va đice: Eu pámêntului l'am dat
Alb ca zorî dimineții, fraged și nevinovat. —
Și va đice cea de-a dóua: Când în sinul meu întrat-a,
M'am cutremurat de gróză. Dómne . . . era putred gata!

(Convorbiri literare).

(O bêtână din mărghinenime.)

Telefonul Redacțiunii.

D-lui S. Fl. Marian membru al Academiei Române în Suceava. Mulțămim de cele trimise. Culese gata au rămas pentru broșura III-a, care va apărea în scurtă vreme. Salutările noastre!

Dr. V. Lucaciu în Șişesci. Primit, mulțămită. Se va publica.

„Mars”. Am primit suma. Mulțămită! Trimite pe *Mercur* pe la toți fii lui Marte se le spună că-i vedem cu plăcere în apropierea noastră. În salónele noastre-i vom face cunoscuți cu cele mai drăgălașe ține ale Daciei traiane, îmbrăcate în costumul lor național. — Scrieți-ne ceva pentru Revista și adresați redactorului în Retteg, Transilvania. Salutări sincere!

Frumósei Porumbiță în S. — Am primit. V'am însemnat între lucrătorii „Revistei Ilustrate”. V'am și trimis numai decât broșura I de salon, ér acum a II-a și sperám, că de aci încolo în fiecare broșură ne vom întâlni. Ideea d-tale e minunată. Cel puțin suntem de un cuget; ce cred alții — nu ne împórtă. Tipuri străine nu vor ilustra Revista noastră, dar românesci — cât de multe. Complimente!

Emilian. Primit tóte. Suntem înțelegși! Salutare!

Newton în B. „Craiuul isvorului” e bună „Impresiune” asemenea, ci ai uitat a ne scrie: sunt originale ori traducerș; ba ai uitat a ne împártăși și adevératul d-le nume, astfel că nu scim nici unde-ți trimite Revista, care o vei primi în schimb pentru lucrări literare. Te rugám deci de adresa d-le. — Poesille populare ce ni le-ai trimis — sunt defectuóse. —

„Laviniu”. Colindele d-vóstre cele frumóse și minunatele observări cu care ni-ați onorat Revista, credem că ar fi mai bine se le lăsám pentru broșura XII pro Decembre, când e timpul lor. Altcum valóre literară au orî când, și de insistați, le facem loc chiar în broșura III. Vê rugám de răspuns și vê mulțămim de tóte cele trimise. Salutări din inimă!

Dr. T. Mulțămim pentru cele primite și te rugám de cele promise. Cum am o lecuță de vreme-ți scriu o carte lungă și lată. Salutare!

Poesiile.: „De te mai privesc”, „Era — un vals”, și „Odată și acum” nu le putem publica; puteți dispune de ele. —

„Vlad Teișan” în prosă e minunată, veđi Cartea poporului” (pag. 70—74). Daună, că n'are acel efect după ce a-ți versificat'o. Se v'ó retrimitem pe speșele proprii? Noi n'avem ce face cu ea. Scrieți-ne legende, povești, ori istorióre originale, ori alt ceva fie cât de scurt — dar bun și neplagiat. —

D-lui Dumitru Stănescu director la *Fóia pentru toți* Bucureșci. Nu ne-a sosit din revista d-vóstră decât nr. 62. Vê rugám de toți nrîi dela început, ca se avem un ce întreg.

Domnului P. P. R. în Z. Prîmim gáciturî numai se nu ocupe loc prea mare, că locu-i scump la o revistă ce iasă numai odată pe lună.

I. Negrescu, com. T. Vladimirescu, jud. Tecuciu, România: „Moș Andreiú” „Ca să fi și tu politicoș”, nu se pot publica; celelalte — da. Trimite-ne pur creațiunî de a poporului, acele au preferință. —

D-lui I. T. Neagu, com. Tifesci-România. Te-am însemnat între colaboratorî, acceptám cele promise.

Novela „Ionaș și Veronica” nu-i de publicat. Incerce autorul ei a scrie povești despre delurile, stâncile, popórele, pescerile de pe la dlor, întocmai după cum le spune poporul; apoi scrie balade din popor, în fine tot ce-i literatură populară, și bucuos primim și publicám, dar novele rele — ba. Novele bune însă publicám cu plăcere, fie chiar și traduse.

Dlui N. C. înv. în N. Abonamentele se fac numai prin plătire; cine nu plătesce, numai đice că va plăti, póte chiar așa lesne se ne amăgescă, ca și se țină de vorbă. O scim din esperință. Decî trimite bagatelul preț baremî pe jumétate anul și vê merge Revista regulat.

Dlui Vedetot. Mulțămim pentru frumósele fotografî, ce ni-ai trimis. Iartă însă dacă nu le putem dá loc în Revista noastră. Sunt străine. Ér Revista ilustrată se ocupă numai de afacerî naționale, — cu deosebire când e vorba de ilustrațiunî. Trimite-ne deci d-ta și ori și cine: fotografî de ale țeranilor noștri, de ale fruntașilor noștri, de ale institutelor nóstre culturale, cu plăcere vom ilustra Revista noastră cu ele. Cu pene străine nu o vom împupuță. Largî sunt plaiurile ocupate de noi, ar fi réu destul dacă de pe ele n'am puté face câteva ilustrațiunî prospete, chiar de ar fi se trăiescă Revista o mie de ani!

Anunțurî literare n'am putut pune în broșura acésta, din lipsa de spaț; vom pune însă o mulțime în broșura urmátóre, care o scótem de 5 cóle, ca se venim în curent. Acolo vom anunță și revistele și điarele, ce le primim în schimb. Asemenea și deslegarea gáciturii din nr. 1.

Abonamentele se trimit la editor în Șoimuș (Nagy-Sajó), manuscrisele la redactor în Reteag (Retteg) Transilvania.

Cuprinsul broșurei 2. „Iubirea mea”, (poesie) pag. 21. „Andreiú Mureșianu”, (cu 2 ilustrațiunî) pag. 22. „Cântecul Nibelungilor”, pag. 24. „Parteniú Cosma”, (cu ilustr.) pag. 27. „Folosul băncilor de bani”, pag. 29. „Avram Iancu”, (cu un tablou lucrat de fotograful A. Roșu, din Bistriță, după unul vechiu din Ofenbaia) pag. 32. „Detunata”, (legendă cu ilustr.) pag. 35. „Țeranii noștriú”, (ilustrațiunî) pag. 37. „Miseria”, (poesie) pag. 38. „Hygiéna”, Argintul viu pag. 38. „Scrișóre cátră un bêtân”, (poesie) pag. 39 cu ilustr. pe pag. 40. Telefonul Red.